

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra geografie

Bakalářská práce

Prostorová diferenciacie výskytu bezdomovectví v Evropě

Vypracoval: Peter Vavro

Vedoucí práce: RNDr. et PhDr. Aleš Nováček, Ph.D.

České Budějovice 2021

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích.....

.....

Peter Vavro

Poděkování:

Tímto způsobem bych chtěl věnovat zvláštní poděkování vedoucímu mé bakalářské práce, RNDr. et PhDr. Aleš Nováček, Ph.D., za jeho pomoc při vedení práce, připomínky a cenné rady.

ANOTACE

VAVRO, P. (2021): Prostorová diferenciacie výskytu bezdomovectví v Evropě. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, pedagogická fakulta, katedra geografie, s.

Tato bakalářská práce si klade za cíl analyzovat prostorové rozdíly výskytu bezdomovectví v Evropě na úrovni států. Na základě získaných dat z databáze The Organisation for Economic Co-operation and Development, European Federation of National Organisations Working with the Homeless a dalších zdrojů analyzuje množství bezdomovců v zemích Evropy. Teoretická část se zabývá definicí pojmu bezdomovectví a prostorové diferenciaci. Analýza se zaměřuje na korelaci s vybranými socioekonomickými ukazateli na podílu bezdomovectví. Cílem bakalářské práce je interpretovat prostorové rozmístění sledovaného jevu a určit hlavní determinanty podílející se na výskytu bezdomovectví. Syntetická část se věnuje hlavně distribuci zkoumaného jevu v regionálním pojetí za účelem generalizace výsledků a snadnějšího poznání pravidelností bezdomovectví.

Klíčová slova: Evropa, prostorová diferenciacie, bezdomovectví, regionální srovnání, analýza, korelace, sociálně patologický jev

ABSTRACT

VAVRO, P. (2021): Spatial differentiation of the occurrence of homelessness in Europe. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Education, Department of Geography,

This bachelor thesis aims to analyze the spatial differences in the occurrence of homelessness in Europe at the level of states. Based on data collected from The Organisation for Economic Co-operation and Development, the European Federation of National Organisations Working with the Homeless and other sources, it analyses the number of homeless people in European countries. The theoretical part deals with the definition of the concept of homelessness and spatial differentiation. The analysis focuses on correlation with selected socio-economic indicators on the proportion of homelessness. The aim of the bachelor thesis is to interpret the spatial distribution of the observed phenomenon and to identify the main determinants involved in the occurrence of homelessness. The synthetic part focuses mainly on the distribution of the phenomenon under research in a regional concept in order to generalize the results and make it easier to recognize the regularity of homelessness.

Key words: Europe, spatial differentiation, homelessness, regional comparison, analysis, correlation, socially pathological phenomenon

OBSAH

1. Úvod	7
2. Teoretická východiska práce a diskuse s literaturou	10
3. Metodika práce	15
4. Problematika bezdomovectví v globálním kontextu	22
5. Analýza prostorové diferenciací míry výskytu bezdomovectví v Evropě	27
5.1 Prostorová diferenciací bezdomovectví v Evropě.....	27
5.2 Korelace vybraných ukazatelů	31
5.3 Analýza vlivu jednotlivých skupin ukazatelů	51
6. Syntéza.....	54
7. Závěr.....	62
8. Zdroje a literatura	65
9. Seznam tabulek, map a grafů.....	70
10. Přílohy	71

1. Úvod

Bezdomovectví je společenský fenomén, na který je nahlíženo po všech stránkách negativně. V dnešní době je tento problém chápán jako sociálně patologický jev, který probíhá již od dávných dob až po současnost a každým rokem se tento jev prohlubuje (Florián 2010).

V právní terminologii se bezdomovec označuje dle zákona č. 108/2006 Sb. pojmem „osoba bez přístřeší“, případně „osoba v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení“ a v sociální oblasti bývají bezdomovci řazeni do kategorie „občanů společensky nepřizpůsobivých“ (Štěchová, Luptáková, Kopoldová 2008, s.21). Každopádně s tím souvisí, že tyto osoby jsou stigmatizovány a jsou jim přisuzovány určité negativní vlastnosti, tudíž mají ztíženou cestu dostat se opět do společenského žebříčku (Štěchová, Luptáková, Kopoldová 2008). Z hlediska vzniku lze tento společenský jev chápat jako sociální selhání jedince, který nedokázal obstát v běžné životní situaci a společnosti. Takovéto selhání má ve většině případů za následek fyzické i psychické strádání (Cveček 2007).

Zkoumání bezdomovectví je z mnoha úhlů pohledu obtížné, neboť se jedná o velmi komplikovaný společenský jev, který zasahuje do celé společnosti. Jedná se o problém v globálním měřítku, neboť se s ním potýká takřka každý stát na světě a počty bezdomovců se konstantně zvyšují a prozatím neexistuje způsob, který by tento vzestup mohl zastavit či radikálně omezit. Nejedná se o izolovaný problém, neboť zasahuje téměř do všech oblastí běžného života a u každého jednotlivce, který se stal bezdomovcem nalezneme odlišné příčiny, které ho do této situace přivedly (Průdková, Novotný 2008).

Hlavním cílem této práce je analyzovat prostorové rozdíly výskytu bezdomovectví v Evropě na úrovni států a k nim vybraných mimoevropských států. K takové analýze poslouží data a statistiky z ověřených zdrojů. Mezi hlavní takové portály patří databáze The Organisation for Economic Co-operation and Development a European Federation of National Organisations Working with the Homeless, ze kterých následně vznikají mapové výstupy – kartogramy. Pomocí korelace jsou pak sledovány souvislosti mezi sociálně patologickým jevem a vybranými ukazateli. Jako hlavní ekonomické ukazatele byly vybrány hrubý domácí produkt, nezaměstnanost a index ekonomické nerovnosti. Do sociálních ukazatelů byly zahrnuty index kriminality, index lidského rozvoje, populace žijící pod hranicí chudoby (1,9 USD/den) a míra urbanizace a do poslední skupiny ostatních ukazatelů byly dosazeny míra alkoholismu a míra spotřeby drog. Tyto ukazatele byly vybrány na základě prostudované literatury a předpokládaných souvislostí se zkoumaným jevem. Dílčím cílem

je poté interpretovat prostorové rozdíly daného sociopatologického jevu a pokusit se nalézt pravidelnosti těchto rozdílů, k čemuž napomůže syntetická část práce.

Na základě cílů, které jsou zmíněny výše a prostudování literatury, byly stanoveny vstupní hypotézy. V závěru práce bude usilováno o jejich zodpovězení.

(1) HDP neboli hrubý domácí produkt v paritě kupní síly na obyvatele je základním měřítkem pro výkonost ekonomiky. Vyznačuje se jako souhrnný makroekonomický agregát, který značí hodnotu zboží a služeb vyrobených na daném území (Fisher, Fisher 2005). Udává se v amerických dolarech a je přepočítáván na osobu. Syrovátka (2008) ve své práci zmiňuje, že ekonomický růst a rozvoj lze měřit podle ukazatele HDP. K vyšší kvalitě života ve státě napomáhá jeho ekonomický růst. Proto lze z těchto důsledků předpokládat, že v zemích s vyšším HDP bude nižší podíl míry bezdomovectví.

(2) Urban a Dubský (2008) poukazují na to, že spotřeba alkoholu může souviset s dobrou ekonomickou situací v daném státě, ale také s tím, že vysoká spotřeba alkoholu vede k závislosti. Alkoholismus se sledovaným jevem spolu beze sporu souvisí. Ze získaných dat je patrné, že největšími konzumenty alkoholu, jsou právě evropské země (Our World In Data 2016). Tudíž je možné předpokládat, že ve státech se zvýšenou konzumací alkoholu, bude i větší výskyt bezdomovců.

(3) Za jednu z nejčastějších a hlavních příčin vzniku bezdomovectví se považuje ztráta zaměstnání. Člověk, který se ocitne bez práce, prožívá období krize. Ztrácí víru ve své dovednosti a těžko si hledá jiné zaměstnání. Následná špatná finanční situace vede ke ztrátě bydlení, změně chování jedince a jeho životního stylu (Štěchová 2008). Na základě toho, lze předpokládat, že v zemích Evropy, které trápí problém nezaměstnanosti, budou mít ve své společnosti více bezdomovců.

(4) Ve společnosti panuje velká obava z kriminality páchané bezdomovci. Lidé ve společnosti se často domnívají, že právě osoby bez domova jsou těmi, kteří páchají trestnou činnost a už mají nějaký záznam v trestním rejstříku. Veřejnost často kontaktuje bezpečnostní složky, aby se bezdomovci na daném místě nezdržovali. Tento problém je však neřešitelný, protože nelze někomu odepřít přístup na veřejně dostupné místo (Strnad a kol. 2019). Kriminalita všeobecně je úzce spojena s bezdomovectvím. Právě bezdomovci se stávají často lidé, co si odpykali trest ve vězení, neboť se nedokážou přizpůsobit návykům běžné společnosti. Z toho vyplývá, že ve státech s vyšším indexem kriminality se předpokládá větší míra bezdomovectví.

(5) Všude ve světě poměrně rychle narůstá proces urbanizace, se kterým se pojí pozitivní i negativní důsledky. Jako hlavní negativa tohoto procesu lze zmínit zvýšenou kriminalitu

s anonymitou, rostoucí nezaměstnanost a přelidnění ve velkých městech. Mezi pozitiva patří například snadnější socializace a zvýšení životní úrovně. Ze statistik, které jsou veřejně dostupné, se předpokládá, že míra urbanizace se bude v příštích letech nadále zvyšovat (World Urbanization Prospect 2018). Dle dostupných dat je právě Evropa nejvíce urbanizovaným územím, kde ve městech žije přibližně 2/3 obyvatel. Podle Cloke a kol. (2008) stojí za vzrůstem bezdomovců rychlá urbanizace států a s ní spojené problémy. Lze tedy předpokládat, že větší počet bezdomovců nalezneme ve státech, které vykazují právě v tomto ohledu vyšší hodnoty.

Práce je rozdělena do dvou částí na teoretickou a analytickou. Úvod slouží k nastínění problematiky sledovaného jevu a jsou zde položeny vstupní hypotézy. Následující kapitola Teoretická východiska se věnuje literatuře a autorům, kteří se danou problematikou zabývají. Dále jsou zmíněny základní definice pojmu bezdomovectví pro lepší uchopení problému. Do teoretické části spadá i metodika, která slouží jako základní kámen pro analytickou část a následnou syntézu. Pozornost je věnována hlavně vybraným ukazatelům a objasněním za jakým účelem byly vybrány. Poslední kapitolou, která spadá pod teoretickou část je problematika bezdomovectví v globálním kontextu, kde je bádána historie sociálně patologického jevu, jeho formy a za jakých okolností vzniká. Praktická část obsahuje kapitolu Analýza prostorové diferenciacie míry výskytu bezdomovectví v Evropě, kde se využívá korelační analýzy s vybranými ekonomickými, sociálními a ostatními ukazateli a je doprovázena mapovými výstupy. Následná syntéza vyzdvihuje a zhodnocuje výsledky, které vzešly z analýzy a snaží se je interpretovat. V závěru dochází ke zhodnocení cílů práce, potvrzení nebo vyvrácení vstupních hypotéz a v neposlední řadě shrnutí všech získaných poznatků o dané problematice. Práce je završena seznamem použité literatury, internetových zdrojů, tabulek, map a grafů, které byly k práci využity.

2. Teoretická východiska práce a diskuse s literaturou

Sociopatologické jevy bývají označovány jako nežádoucí jevy ve společnosti. Tímto problémem se zabývá mnoho českých i zahraničních autorů, neboť se snaží těmto jevům předejít a omezit je na minimum. Samotný pojem patologie pochází ze slova pathos, což v překladu označuje chorobu. Do této kategorie jevů patří chudoba, vandalismus, alkoholismus, prostituce, šikana, drogová závislost, kriminalita apod. Každý z těchto uvedených příkladů negativně ovlivňuje celosvětovou společnost (Kraus, Hroncová 2007).

Během bádání bylo objeveno nepřeberné množství publikací, které se sociopatologickým jevům a bezdomovectví věnují z oblasti sociologie, medicíny, psychologie a dalších jiných vědních disciplín. Mezi takové autory publikací patří Kraus s Hroncovou (2007), Hradecký (2007), Urban a Dubský (2008) a mnoho dalších. Definice bezdomovectví existuje mnoho. Většina autorů chápe bezdomovectví, jako působení člověka bez obydlí ve společnosti. Ve většině případů bývá taková osoba sociálně izolovaná a trpí nějakou sociální nebo psychickou poruchou.

Pojmem socializace, který v podstatě znamená začleňování jedince do společnosti, se zabývá mnoho odborných publikací a článků. Existuje řada pojetí pojmu socializace. Nakonečný (1970) definuje pojem tak, že se jedná o postupnou přeměnu biologické bytosti ve společenského tvora. V případě bezdomovectví většinou dochází k neúspěšné socializaci. Člověk si prostřednictvím socializace osvojuje veškeré normy a hodnoty, které ve společnosti platí. Bezdomovci tyto normy a hodnoty nerespektují nebo jim nepřikládají žádnou pozornost a mezilidské vztahy jsou u nich tabu (Kobulejová 2012). Bezdomovectví je označováno právě jako projev nezvládnutí se začlenit do společnosti. Nedokážou se postarat sami o sebe, a to je důvodem jejich závislosti na společnosti. Tím, že se dotyčný stane bezdomovcem, zároveň přijímá status rezignace v ostatních společenských rolích (Vágnerová 2008).

Se socializací je úzce spojen termín sociální exkluze. Ta se na počátku 21. století stala konceptem koordinace sociálních politik v Evropské unii. Jedná se o proces, kdy je osoba vyčleňována ze zbytku společnosti v důsledku špatné sociální situace. Sociální exkluze má i své prostorové vymezení, protože se odehrává nejen v čase, ale i v prostoru. Nejen jedinec, ale i dané území se může stát cílem sociálního vyloučení (nedostačující nebo nevyhovující trh práce, odlehlá poloha, vysoká kriminalita). Je třeba vzít v potaz, že území a jeho obyvatelé se vzájemně ovlivňují. Sociální odloučení nemusí být jen nedobrovolné, jak je to vidno u různých slamů v Africe nebo Jižní Americe. Lidé se dobrovolně rozhodnou

odloučit od společnosti a vedou je k tomu pádné důvody, kterými jsou náboženské, kulturní a jimi podobné faktory. Takto vyloučené lokality sebou přinášejí nemalé problémy, co se týká správného fungování. Převážně se jedná o značnou chudobu, která souvisí i s horší kvalitou života a jeho délkou. Jako další problémy lze zmínit stoupající kriminalitu a užívání návykových látek, kolaps sociálních institucí, nedostačující trhy práce a nevyhovující vzdělání (Mareš, Horáková, Rákoczyová 2008).

Za zmínku stojí také pojem sociální deviace, který v posledním desetiletí nahrazuje pojem sociální patologie. Sociální deviace je porušení nebo odchylka od nějaké sociální normy. Znamená to v podstatě nerespektování požadavků, které jsou kladeny danou normou. Sociální deviace je narušení jakékoliv společenské normy. Důležité je uvést, že každá deviace nemá negativní spojení. Za devianta se označuje například i člověk, který pochází z jiné země (Kraus, Hroncová 2007).

Autor Hradecký (2007) rozděluje bezdomovectví na 3 základní aspekty: Těmi jsou, jestli má dotyčná osoba místo k bydlení, které je vhodné k pobývání, zda má v tomto směru právní jistotu a jestli má určitý prostor pro soukromý život. Autoři Průdková a Novotný (2008) zmiňují, že kromě ztráty přístřeší je bezdomovectví spojeno se sociálním vyloučením. Vyloučení ze společnosti se projevuje ve všech oblastech života. S bezdomovectvím je spojena i větší míra stresu a pocit nejistoty a nebezpečí, které život na ulici postihují. Nejde tedy jen o to, že jedinci schází bydlení, ale chybí mu také lidé, u kterých by se cítil v bezpečí. Člověk se odchodem na ulici zbavuje různých požadavků, které by musel plnit, ale zároveň ztrácí pocit ochrany, kterou společnost přináší. Rozhodnutí o odchodu na ulici nastartuje ve většině případů devastující životní trajektorii, ze které je defacto nemožné se dostat (Vágenerová, Csémy, Marek 2014).

Muñoz a kol. (2005) určují dvě skupiny indikátorů, které mohou u člověka bezdomovectví predisponovat. Jako první indikátor je zkušenost z dětství, což může být například psychické onemocnění u rodičů, nefunkční rodina, sexuální a fyzické zneužívání a další. Tyto indikátory jsou rizikovými faktory proto, aby se osoba v následujících letech stala bezdomovcem. Druhou skupinou indikátorů je zkušenost z dospělosti. Může se jednat o sexuální a fyzické násilí v dospělosti, zkušenost s trestnou činností nebo užíváním návykových látek.

ETHOS (Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR) vychází z principu, že pojetí domova lze chápat ve třech oblastech, jejichž absence může vést k bezdomovství. Mít domov je chápáno jako: vlastnit přiměřené bydlení, které může osoba využívat (fyzická oblast), mít prostor pro své soukromí s možností využití sociálních

vztahů (sociální oblast), mít právní důvod k užívání (právní oblast). Z toho nám vznikají čtyři formy vyloučení z bydlení: bez bytu, bez střechy, nevyhovující bydlení a nejisté bydlení. Organizace ETHOS tedy člení bezdomovce podle toho, jaká je jejich životní situace (FEANTSA 2018).

Kuchařová a její spolupracovníci (2015) se v monografii zabývají sběrem dat a rozřazením bezdomovců do typologie podle již zmiňované organizace ETHOS. Důležité je vzít v úvahu rozsah jednotlivých forem bezdomovectví, a to ke vztahu ke třem doménám bezdomovství (Edgar, Meert 2004). Hradecký a Hradecká (1996) definují pojem bezdomovectví takovým způsobem, že se jedná o extrémní projev sociálního vyloučení. Bezdomovectví je dnes považováno za substrukturu společnosti. Není to věcí individuálního výběru, jak se drtivá většina společnosti domnívá a snaží se tento fenomén negativně zlehčovat. Sociologové se domnívají, že bezdomovectví je určitá část sociálního procesu, důsledku kontinuálních sociálních a ekonomických sil.

Lze zmínit i celkem nově vzniklý obor Geografie zdraví, který s bezdomovectvím souvisí. Zdraví zásadně ovlivňuje život lidí. Geografie zdraví se zabývá a studuje ekonomické a sociální faktory v určitém geografickém prostředí, tyto faktory se mohou podepsat na zdraví člověka buď pozitivním nebo negativním způsobem. Také tento obor zkoumá frekvenci chorob v určitém regionu u určité skupiny lidí (Skokan 1999). U nás není tento obor rozšířený, takže za dominanty v této disciplíně se považují zahraniční státy, respektive USA. Právě ve Spojených státech amerických tento obor vznikl, a to díky Jacquesu Mayovi.

Zdravotnictví je v jisté míře spjato se sledovaným sociopatologickým jevem. Bezdomovci často obývají prostory, ve kterých vzniká velká náchylnost na zdravotní potíže (infekční choroby, dýchací choroby, přenosné choroby). Většina z nich není schopna nebo nemůže dodržovat základní hygienické návyky a když u nich vznikne nějaký zdravotní problém, tak se ve většině případech se odmítají podrobit lékařské prohlídce. Důraz je kladen na lékařskou péči v terénu, protože tyto sociálně vyloučené osoby nejsou ochotny docházet do lékařského zařízení. V rámci každého státu a jeho příslušného území je potřeba zajistit dostatek takto kvalifikované péče. Dochází k přeplňování nemocnic, což znamená, že hospitalizovaní lidé bývají propuštěni dříve a po krátkém pobytu na ulici se zdravotní problémy vrátí. Zmiňuje ve své diplomové práci Havlíková (2014). Velká část populace bezdomovců trpí zdravotními problémy. S ohledem na životní podmínky, ve kterých musejí přežívat se jejich zdravotní stav rychle zhoršuje. Jediným možným řešením by byla jejich dlouhodobá hospitalizace ve zdravotnickém zařízení, což z důvodu kapacit není možné (Hradecká, Hradecký 1996).

Ve světě existují přístupy, které zahrnují určité faktory, jež mají vliv na celosvětové rozložení bezdomovectví. Mezi hlavní faktor, který má za důsledek rozložení sledovaného jevu ve světě, patří chudoba. Tématu chudoby se věnuje ve své bakalářské práci Pechová (2013). Chudoba vzniká a existuje ve všech společnostech i v rámci těch nejbohatších i těch nejchudších. Je nutno si uvědomit, že například osoba, která je chudá a žije na území bohatých států Evropské unie, tak na tom bude pravděpodobně lépe než člověk, co obývá chudou oblast Afriky. Existují dvě pojetí chudoby. Absolutní pojetí je hlavně o přežití a zabezpečení důležitých fyziologických potřeb člověka. Tento přístup se uplatňuje především v rozvojových zemích, kde bývá nedostatek těchto potřeb. Druhým pojetím chudoby je relativní, kde obecně platí, že chudý člověk je každý, kdo nezvládne uspokojit své základní potřeby (Hůrková 2012). Není překvapením, že mezi nejchudšími státy světa najdeme ty africké. Podle časopisu Epochplus (2019) se jedná hlavně o Somálsko, Burundi, Libérie, Demokratická republika Kongo a Středoafriická republika. V těchto státech si lidé v 70 % procentech musí vystačit v přepočtu s 20 českými korunami na den.

Na problematiku bezdomovectví lze uplatnit model harvesting economy. Jedná se o ekonomickou strategii, kterou využívají osoby s nedostatkem zdrojů v urbánním prostoru. Časové období mezi produkcí a spotřebou je krátké. Slovo produkce nelze v tomto případě chápat v plném významu, protože bezdomovci většinou sdílejí již existující zdroje. Ekonomický koncept je ovlivněn lovecko-sběračskými strategiemi. Bezdomovci jsou neustále ohroženi nedostatkem zásob. Pokud se jim podaří nějaké zdroje obstarat, tak je nemají, kde uschovat. Harvesting economy je primárně založena na sdílení nebo darování zdrojů. Bezdomovci, kteří využívají této ekonomické strategie, mají poté ztíženou cestu návratu do normální společnosti, neboť mezi sebou o tyto zdroje bojují (Fláto 2010 in Hejnal 2011).

Pod pojmem globalizace se rozumí integrace společnosti na vyšší řádovostní geografickou úroveň. Trend globalizace stoupá hlavně v posledních třiceti letech a do jisté míry ovlivňuje i rozmístění bezdomovectví ve světě (Sýkora 2000). Její důsledky se mohou z regionálních či národních kontextů lišit, neboť ne každé město, lokalita nebo region jsou stejně integrovány v rámci globalizačního systému. Ústředním cílem globalizace je z politického hlediska demokratizace států, celosvětový mír, zaopatření všeobecných lidských práv. Tento vytyčený cíl se nedaří naplno plnit (Hnát 2005).

Za hlavní pojetí práce se považuje prostorová diferenciacie, která je chápána jako rozložení prostorové distribuce určitého jevu na určitém území (Halás a kol. 2013). Prostorová diferenciacie znamená nerovnoměrné rozložení určitých skupin na zkoumaných územích. Může se jednat o skupiny věkové, etnické, kulturní a další. K diferenciaci v podstatě

dochází vlivem procesů, které způsobují nerovnosti a problémy ve společnosti (Macešková a kol. 2009).

Na místě je i definovat prostor z geografického pohledu. V literatuře nalezneme spoustu autorů, které se tímto konceptem zabírají. Na obecně jednotné definici se však neshodnou. Současní geografové srovnávají pojem prostoru s prostředím (Mazur, Urbánek 1983 in Siwek 2011). Velmi používaná definice zní, že „geografický prostor je prostor vztahující se k člověku“ (Siwek 2011, s. 42).

Jelikož syntetická část této bakalářské práce bude založena na kategorizaci států v rámci regionů, je třeba uvést definici. Region je v geografii považován za jeden ze základních konceptů. Definici regionu se věnuje ve své publikaci Chromý (2009). Region je ohraničená územní jednotka, která se svou jednotností odlišuje od jiných územních jednotek. Existují tři směry pojetí regionu. První se označuje jako tradiční a chápe region jako přirozeně územní jednotku. Druhý směr se dívá na region jako na způsob, kterým se organizují geografické informace. Třetí směr pojetí chápe region jako socio-prostorový proces. Jelikož je tato práce věnována z největší části jen Evropě a pouze ojediněle se věnuje mimoevropským státům na jiném světadíle, tak je použita regionalizace Evropy podle Jeřábka a kol. (2013), který vymezuje tyto regiony: jižní Evropu, jihovýchodní Evropu, západní Evropu, severní Evropu, střední Evropu a jako poslední východní Evropu.

3. Metodika práce

V metodické části dochází k vysvětlení vybraných ukazatelů, které se nějakým způsobem podílejí na prostorovém rozmístění bezdomovectví. Tento segment je důležitým podkladem pro analytickou část a poté pro následnou syntézu. Jedná se o klíčový aspekt z hlediska upřesnění výpočetních technik k statistickým metodám.

První z klíčových věcí byla heuristika, kdy došlo k vyhledávání a prostudování množství děl, článků s tématem bezdomovectví a také odborných prací, které byly publikovány a jsou hlavním stavebním kamenem této práce.

Hlavním zdrojem čerpání dat o bezdomovcích byly internetové zdroje. Jednalo se především o portály The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) a European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA). Pokud nebyly nalezeny data pro určitý stát z těchto zdrojů, tak byla data dohledána samostatně. Dále byly použity zdroje OSN, NUMBEO a Eurostat. Nevycházelo se pouze z jedné databáze dat, a to z toho důvodu, že by neobsáhly všechny vybrané státy, které jsou v práci analyzovány. Na získaná data je nutno nahlížet poněkud s rezervou, jelikož se u některých států jedná o určitý odhad, proto bylo také zvoleno více zdrojů, aby se čísla z různých zdrojů, co nejvíce shodovala. U některých států byly odhady až zarážející, tak je nutno brát v potaz možné zkreslení výsledků.

Nejkvalitnější datovou základnu nalezneme u evropských států, což je nejpodstatnější pro tuto práci, jelikož se hlavně zaměřuje na Evropu. I zde se ovšem naráží na problém týkající se aktuálních dat. Pouze pár států udává relativně aktuální data o počtu bezdomovců, a to k roku 2019, dále následuje rok 2018 a setkáváme se i s daty, která jsou starého data v případě Řecka, kde oficiálně zveřejněná čísla pochází z roku 2009. Dále lze zmínit Rusko (2010), Litvu (2011), Francii (2012), Španělsko (2012), Rumunsko (2011) a Estonsko (2011), jejichž zveřejněná data o počtu bezdomovců pochází z dřívějších let a nejsou aktualizována.

Důležité je také zmínit území, které je v rámci sledovaného jevu zkoumáno. Jedná se o prostorovou diferenciaci v Evropě na úrovni států. Do studie nebyly zahrnuty státy jako Lichtenštejnsko, Vatikán, Andorra, Monako, San Marino, Kosovo, Makedonie, Kypr či Moldavsko z důvodu toho, že pro tyto státy chybí ekvivalentní data anebo pro jejich malou rozlohu, při které by je na mapových výstupech, nebylo možné interpretovat. V práci za účelem komparace jsou reflektovány i některé vybrané mimoevropské státy a těmi jsou USA, Kanada, Japonsko, Indie, Austrálie, Pákistán, Chile, Indonésie.

Ukazatelé byli vybráni na základě prostudované literatury, pomocí nichž je možné provést podrobnou analýzu. Bylo vybráno celkem 9 indikátorů, které mají, ať už přímý nebo nepřímý, vliv na rozmístění bezdomovectví. Jedná se hrubý domácí produkt na obyvatele (HDP), míra nezaměstnanosti, index ekonomické nerovnosti, index kriminality, index lidského rozvoje (Human Development Index, HDI), Populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD/den), míra urbanizace, míra alkoholismu a v poslední řadě míra spotřeby drog. Jednotlivé ukazatele jsou rozděleny na základě jejich charakteru na ekonomické, sociální a ostatní ukazatele do tří skupin. Rozdělení je přehledně vidno v tabulce č. 1.

Tab. č. 1: Přehled ukazatelů

Ekonomické ukazatele	Sociální ukazatele	Ostatní ukazatele
Hrubý domácí produkt na obyvatele (HDP)	Index kriminality	Míra alkoholismu
Míra nezaměstnanosti	Index lidského rozvoje (HDI)	Míra spotřeby drog
Index ekonomické nerovnosti	Populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD)	
	Míra urbanizace	

Mezi ekonomické ukazatele byl vybrán hrubý domácí produkt, z toho důvodu, že je základním národohospodářským ukazatelem užívaným pro měření výkonnosti ekonomiky daného státu. HDP je souhrnným makroekonomickým agregátem, který ukazuje hodnotu zboží a služeb vyrobených neboli poskytnutých na daném ekonomickém území (Fisher, Fisher 2005). Hrubý domácí produkt je vyjadřován v amerických dolarech a je přepočítáván na osobu za určitý rok. V práci je použit hrubý domácí produkt v paritě kupní síly na obyvatele. Data byla čerpána z portálu The World Bank (2019).

Dalším zvoleným ekonomickým ukazatelem je míra nezaměstnanosti, jelikož se analýza nevztahuje na africké státy, kde jsou tyto statistiky poněkud zavádějící, tak je možno tento ukazatel použít. Nezaměstnanost, a zvláště dlouhodobá nezaměstnanost je v současnosti opravdu významným problémem, se kterým se nepotýká jen Česko, ale i ostatní státy Evropy a celého světa. Za hlavní problém této nezaměstnanosti se považuje změna podmínek na trhu práce, které zvyšují své požadavky na kvalifikaci pracovní síly. Bezdomovci jsou právě jednou ze skupin, která je dlouhodobě nezaměstnaná. Nejlepší způsob určení

trvání délky nezaměstnanosti je období registrace člověka na úřadě práce až po jeho vyřazení z registru (Juda 2011). Výpočty míry nezaměstnanosti se liší z hlediska států. V České republice se využívají dva hlavní zdroje dat a těmi jsou data z Ministerstva práce a sociálních věcí a data z Úřadu práce.

Třetím vybraným ukazatelem je index ekonomické nerovnosti. Jedná se o míru nerovnosti v bohatství nebo příjmech jednotlivců v daném státě. Existuje nespočet způsobů, jak tuto nerovnost měřit. Nejčastěji se měří Giniho koeficientem, což je bezrozměrné číslo a jeho hodnota se pohybuje od 0-1. Data byla převzata z databáze UNDP (2018).

Jako další ukazatel byl zvolen index kriminality, který se řadí do skupiny sociálních ukazatelů. Index kriminality, publikovaný na portálu NUMBEO (2020), udává počet spáchaných trestných činů za dané časové rozmezí na daném území. Kriminalita je společenský problém, který se týká všech států a kultur po celém světě. Bezdomovectví a kriminalitě je v Česku i v zahraničí věnována poměrně malá pozornost. Přitom právě bezdomovci jsou skupina, která je k páčání trestného činu více odhodlána než běžná populace, neboť je k tomu vede hmotná nouze. Mezi bezdomovci se nachází poměrně velké množství osob s nějakou trestnou minulostí a ti, kteří žádný trestný čin ještě nespáchali, u nich hrozí vysoké riziko, že se do této situace časem dostanou, protože je k tomu dovede prostředí, ve kterém žijí (Michálek 2012). Trestná činnost bývá hlavním zdrojem obav a strachu společnosti. Část ohrožených a nedostatečně chráněných lidí hledají viníky, kteří tyto činy páchají. Jejich pohled často padá na bezdomovce, kteří tím, jak žijí, jsou nejvíce podezřelí (Popela 2012). Bezdomovci se také stávají stále častěji oběťmi trestného činu. Nejvíce ohrožení a vystaveni útoku jsou ti bezdomovci, co přespávají na veřejných a jednoduše přístupných místech. Tyto útoky, které jsou vedeny proti bezdomovcům, bývají velice brutálního rázu. Mezi útočníky se řadí často skupiny lidí, kteří si na nich testují agresivitu a vnímají bezdomovce jako podřadné (Štěchová, Luptáková, Kopoldová 2008).

Druhým sociálním ukazatelem, který byl vybrán je index lidského rozvoje (HDI). Jedná se o ukazatel, který se skládá ze tří základních indexů vypovídajících kvalitu života v daném státě. Sleduje dlouhý a zdravý život, vzdělání a životní standard. V podstatě se jedná o indikátor životní úrovně. Index se udává v čísle od 0–1, kdy větší číslo značí vyšší úroveň lidského života. Data byla čerpána z United Nations Development Program (2018).

Třetím sociálním ukazatelem je populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD na den). Chudoba má přímý vliv na sledovaný jev je s ním v úzkém spojení. Teorie chudoby je bádána i britskými autory, kteří sdělují, že faktorem vzniku bezdomovectví je právě chudoba (Mandys 2008).

Posledním ukazatelem ze skupiny sociálních byla vybrána míra urbanizace. Tento proces se týká celého světa. Míra urbanizace každým rokem roste a podle statistik OSN (2018) bude v roce 2050 žít ve městech až 66 % lidí, což může sebou nést pozitivní i negativní dopady. Mezi pozitivní příklady urbanizace lze zmínit vyšší zdravotní úroveň, více pracovních nabídek a podobně. V rámci negativního dopadu lze hovořit o tom, že města začnou být přelidněná a lidé nebudou mít vhodné podmínky k bydlení, což může zapříčinit vznik slumů, kde jsou životní podmínky nepřijatelné.

Do poslední skupiny ukazatelů byly vybrány míra alkoholismu a míra spotřeby drog. Alkoholismus je pojem, pod kterým si každý z nás dokáže představit, o co se jedná. Problémem však je to, že dopad alkoholismu na člověka má fatální následky, které mohou zapříčinit i to, že člověk se náhle ocitne na ulici. Spousta bezdomovců rádo holduje alkoholu, a tím si stěžují cestu zpátky do běžné společnosti. Mezi bezdomovci je vysoké množství rizikově závislých jedinců, neboť si rychle vytvoří závislost. Člověk, co se ocitá bez domova, prožívá životní krizi a alkohol v jeho životě plní řadu funkcí. Pomáhá snižovat úzkost, kterou bezdomovec zažívá, a hlavně pomáhá uspokojovat potřebu člověka, a tím v tomto případě je, že alkohol zahřeje tělo. Alkohol také sdružuje, takže posiluje jejich vztahy a člověk začne pít, aby se v této skupině udržel. Alkohol také podporuje u bezdomovců agresivitu a s tím spojenou trestnou činnost. Osoby pod vlivem alkoholu se totiž mnohem častěji dopouštějí trestné činnosti (Martinková 2009). Kromě zdravotních problémů přináší konzumace alkoholu také sociální a ekonomické dopady na člověka. Podle dostupných statistik v konzumaci alkoholu nad 15 let na osobu má největší čísla Moldavsko, kde je konzumováno až 15,2 litru alkoholu na osobu za rok. Hned za Moldavskem se nachází Litva a Česká republika. Z dat lze tvrdit, že největší spotřebu alkoholu na osobu ve světě má Evropa, a to s velkým náskokem před ostatními světadíly. Data pocházejí z roku 2016 a byla čerpána z portálu Our World In Data.

Drogy jako alkohol mají také podpůrnou funkci k tomu, aby se člověk dostal do prostředí bezdomovců. Zneužívání drog je mnohem častější u bezdomovců než u běžných lidí (Didenko, Pankratz 2007). Vztah mezi bezdomovectvím a užíváním drog bývá oboustranný, ačkoli právě závislost na drogách či alkoholu je zřejmě nejzávažnějším problémem návratu bezdomovců do normální společnosti (Mravčík a kol. 2013). Jakmile se člověk ocitne bez bydlení, kontakt s ostatními bezdomovci, může navýšit příležitosti k získání drog. Tato návyková látka také může sloužit jako prostředek, jak se vypořádat s velmi složitou životní situací (Shelton a kol. 2009).

Jednu z hlavních kapitol práce tvoří analýza, která je podkladem pro následující syntézu. K tomu je potřeba využít korelace zmíněných ukazatelů se sledovaným jevem. Korelační analýza je právě jednou z metod hodnocení. Pro tuto bakalářskou práci byla zvolena v podobě Pearsonova korelačního koeficientu, pomocí něhož lze určit vzájemnou těsnost jednotlivých ukazatelů na podílu bezdomovectví a jehož vzorec výpočtu vypadá následovně:

$$r = \frac{\sum (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x - \bar{x})^2 \sum (y - \bar{y})^2}}$$

Pearsonův korelační koeficient nabývá hodnot v rozmezí od -1 do 1, kdy záporné hodnoty, které se blíží hodnotě -1 značí nepřímou závislost naopak kladné hodnoty, které se blíží hodnotě 1 ukazují závislost přímou. Je-li hodnota korelačního koeficientu blízko nule, nejedná se o závislost. K porovnání vztahů mezi bezdomovectvím a jednotlivými ukazateli pomůže regresní analýza, která se zobrazuje pomocí bodového grafu XY. Regresní analýza nehledá pouze lineární vztah. Pomáhá pochopit, jak se změní hodnota závisle proměnné v návaznosti na změnu jedné z nezávisle proměnných. Pro vyhodnocení závislosti se řídíme metodou součtu nejmenších čtverců. Je potřeba vybrat takovou funkci, která leží nejbližší zadaným hodnotám. Hodnota spolehlivosti R^2 , poté udává úspěšnost použité metody, a která se pohybuje v hodnotách od <0;1> anebo v procentuálním vyjádření <0;100> (Kladivo 2013). K výpočtům byl použit program Excel. Další metody, které byly použity v analytické části, jsou geografické výstupy v podobě kartogramů, které byly vytvářeny v programu ArcGIS Pro. Pomocí korelační analýzy bylo zjištěno, které z vybraných ukazatelů nejvíce ovlivňují sledovaný sociopatologický jev. S nimi bylo poté pracováno v syntetické části.

Syntetická část se zabývá hlavními determinanty rozmístění bezdomovectví, poukazuje na pravidelnosti a odlišnosti v rámci regionů Evropy, a především generalizuje výsledky, které vzešly z analýzy. Obdobně byla použita výpočetní metoda korelační analýzy. Vzhledem k výpočtu míry bezdomovectví v každém regionu zvlášť, byl vytvořen kartogram prostorové diferenciaci tohoto jevu. Dále se porovnávaly výsledky jednotlivých skupin indikátorů z tabulky č. 1 v rámci jejich zařazení. Při výpočtu průměrů absolutních hodnot korelačních koeficientů jednotlivých skupin vyšly výsledky, které je nutno brát s rezervou, neboť se pracovalo s úzkou škálou indikátorů.

Pro lepší přehlednost a interpretaci sociopatologického jevu bylo třeba zobrazit jednotnou regionalizaci Evropy. Jeřábek a kol. (2013) vymezuje celkem 6 regionů. Kypr byl zařazen do regionu států jižní Evropy.

Mapa 1: Regionalizace Evropy

REGIONALIZACE EVROPY

0 350 700 1 400 km

Peter Vavro, KGE PF JU,
Vlašim 2021
Zdroj: Jeřábek a kol. (2013),
etrs 1989 LAEA

4. Problematika bezdomovectví v globálním kontextu

Mají všichni lidé stejný pohled na bezdomovectví? Mluví se ve společnosti o tom, co vůbec pojem bezdomovectví znamená a jaké sebou nese problémy pro budoucnost? Bezdomovectví ve své podstatě představuje jednu z nejextrémnějších forem sociální exkluze, tedy vyloučení. V kontextu s tímto fenoménem se používá ustálená fráze osoba bez domova nebo osoba bez přístřeší. Teorie i praxe naznačují, že ztráta bydlení bývá často spojena až v důsledku nezvládnutí životních situací jedince (Mandys 2008). Z globálního hlediska lze nazvat tuto problematiku přirozeným jevem. Tento fenomén se stal součástí celého světa a zasahuje do života nespočtu osob a oblastí většiny států. Následující část objasní historický kontext až po současnost a dále se bude zabývat členěním bezdomovectví a nebudou chybět ani faktory a příčiny ho ovlivňující.

Bezdomovectví existuje již od pradávna, kde dotyční lidé byli vylučováni ze svých komunit či kmenů. Pro takovou osobu, která byla vyloučena, následovala obtížná cesta, dostat se do nové či jiné komunity, neboť byla považována za vyhnance s nějakými prohřešky. To vedlo s největší pravděpodobností k zániku dotyčného. Našli se ale i takoví, u kterých byla cesta úspěšná a dokázali opět najít smysl života (Látal 2016). Příklad vyloučení lze nalézt už v bibli, zejména na příkladu příběhu Kaina a Ábela, kdy Kain povstal proti svému bratrovi a zabil ho, tím se stal cizincem. V dávných biblických dobách byli považováni za důležité lidi, kteří trpěli chudobou, která byla označována jako nouze, a hlavně znamenala odkázanost na pomoc od jiných lidí (Průdková, Novotný 2008).

Ve středověku byli chudí lidé vázání na svého pána z důvodu poddanství a nebylo možné, aby se svobodně pohybovali. Byli omezeni volným pohybem. Člověk vyloučený v této době ze společnosti neměl žádná práva. Od začátku 16. století začal prudce stoupat počet obyvatel, a to vedlo k tomu, že se ještě více snižovala úroveň chudých lidí. V podstatě neměli, co jíst a trpěli chudobou (Průdková, Novotný 2008).

Fenomén bezdomovectví, jak ho známe dnes, se začal utvářet na přelomu 19. až 20. století, kdy následoval masivní rozvoj měst, a to celé souviselo s průmyslovou revolucí. V dobách této revoluce bylo typické, že docházelo k migraci do průmyslových měst. Zejména se jednalo o chudé venkovské obyvatelstvo, které se stěhovalo do měst za prací. Vznikaly chudinské, dělnické čtvrtě a zvyšoval se počet lidí, kteří žili na ulici. O tyto lidi,

kterí neměli střechu nad hlavou, se starali církevní organizace. První zmínky o pomoci bezdomovcům nalézáme v Říšském obecním zákoně, který je z roku 1862. Tehdy platilo, že obec musela poskytnout pomoc chudému občanovi, který v obci žil (Keller 2013).

Bezdomovectví se ve větší míře v Evropě začalo projevovat začátkem 80. let 20. století. Důvodem byla imigrace obyvatel a poměrně rychle rostoucí nezaměstnanost. Počet bezdomovců v Evropě roste dodnes. Rozvíjející se populace bezdomovců představuje pro všechny národy problém, který zatím nemá žádné řešení a jedná se tak o běh na dlouho trať, kdy se bude moct hovořit o ústupu tohoto fenoménu (Langerová 2007). V zemích Evropské unie dnes žije více než čtyři miliony bezdomovců. Největší organizace, která pracuje s tímto problémem, se jmenuje Evropská federace národních organizací, která je známá pod názvem FEANTSA. Byla založena v roce 1989 a sídlí v Bruselu. Pod tuto organizaci spadá dalších okolo 100 organizací, které se zabývají poskytnutím pomoci lidem bez domova. Tyto organizace jednotlivých zemí předkládají každoročně zprávu, mapující problematiku bezdomovectví na národní úrovni. Členem FEANTSA je i Česká republika, která vstoupila do programu v roce 2005 (Hradecký 2007).

Podle OSN (2020) se vyskytuje ve světě až nad 150 milionů bezdomovců, což je přibližné číslo, protože statistiky si vedou hlavně vyspělé země a velká města. Jedná se skoro o 2 % světové populace. Právě ve velkých městech se vyskytuje nejvíce bezdomovců. Získání přesného obrazu o počtech bezdomovců ve světě je poměrně náročné, a to hned z několika důvodů. Prvním takovým důvodem je definice bezdomovectví. Za druhé chybí státům zdroje a odhodlání měřit tento globálně rozšířený jev. Vlády států mají tendenci podceňovat bezdomovectví. Největším problémem je získání čísel o počtu bezdomovců v rozvojových zemích. V Manille, hlavním městě Filipín, se údajně vyskytuje největší počet bezdomovců ze všech měst na světě, ale odhady se pohybují od tisíce do milionu. Trendy v posledních letech ukazují na to, že míra bezdomovectví se zvýšila v Anglii, Irsku, Nizozemsku, Itálii a na Novém Zélandu, zatímco ve Finsku a Spojených státech amerických klesá. Většina bezdomovců v USA jsou muži a jedná se o osoby v mladším věku. Většina států nehodlá politicky bojovat s chudobou či bezdomovectvím, čímž patrně zůstane tento problém součástí moderního života (Chamie 2020). V důsledku roku 2020, který zachvátila pandemie COVID-19, se počet bezdomovců nepochybně zvýšil. Tento virus vznikl v Číně, odkud se začal šířit do zbytku světa. Důsledkem tohoto rozšíření vyhlásila WHO celosvětovou pandemii, která se dotkla každého státu. Spousta lidí přišla o práci a s tím spojené bydlení lidí, kteří ještě nedávno vedli naprosto normální život bez problémů. Pandemie stále

trvá a už teď se dá s velkou pravděpodobností říct, že bude mít obrovské dopady na zvyšujícím se počtu bezdomovců ve světě.

Bezdomovectví lze rozdělit do třech skupin na zjevné, skryté a potenciální bezdomovectví. Toto rozčlenění pochází z 90. let 20. století.

Nejvíce viditelnou, ale také zároveň nejvíce redukovanou třídu bezdomovců tvoří první skupina *zjevných bezdomovců*. Do této skupiny patří lidé žijící na ulici, na nádraží a dalších veřejných místech. Zařazujeme sem i ty osoby, které vyhledávají přespání v zimních noclehárnách, azylových domech, v noclehárnách připravených městy nebo charitativními organizacemi. Pro tyto jedince z této skupiny může tato situace být ovlivňující na celý život. Ztráta ubytování může být dlouhodobým vyloučením, které způsobí finální etapu nevratné sociální exkluze. Jsou to osoby, které jsou samy, bez zaměstnání, bez vazby na rodinu, příbuzné, bloudí městy a venkovem, hledající finanční pomoc (Hradecká, Hradecký 1996).

Skupina *skrytých bezdomovců* jsou osoby, které nemají bydlení a také se z nějakého důvodu neobrací na žádné sociální služby, aby našly nocleh. Těchto lidí je mnohem více v regionech, kde jsou nedostačující služby pro onu skupinu. Skrytí bezdomovci předčí viditelnější formu zjevného bezdomovectví. Jedná se o třídu osob bez trvalého bydliště, často měnící svá působiště, která přinášejí potíže zdravotníkům nebo policii. Jde hlavně o mladé lidi, kteří po 18. roku svého života opustí domov a nejsou připraveni na samostatný život, chybí jim kvalifikace, vzdělání, neumějí pracovat a nemají ustálené zázemí (Hradecká, Hradecký 1996). Takto mladí lidé jsou poté snadno ovlivnitelní pro skupiny drogově závislých, které se potloukají po ulicích města nebo pro gangy, které jsou nejčastěji složené z jedinců, co byli dříve odsouzeni za nějakou trestnou činnost. Člověk má pocit, že poprvé našel někoho, kdo mu rozumí a získal pocit, že konečně někam patří, jenže skupiny ho jenom chtějí snadno využít pro své dobro. Významné zastoupení v této skupině bezdomovců mají ženy.

Třetí a poslední skupinou jsou *potenciální bezdomovci*. Patří sem osoby, které sice nejsou bezdomovci, ale bezdomovectví jim hrozí. Žijí v životně těžkých situacích, mají rodinné problémy a žijí celkově ve strachu o své bydlení a budoucnost. Podle statistik ze zemí Evropské unie se tyto problémy týkají až 10 % populace. Do této poslední skupiny spadají i osoby, které čekají na propuštění z ústavů nebo vězení (Hradecká, Hradecký 1996).

Na vzniku bezdomovectví se podílí faktory objektivní nebo subjektivní. Objektivní neboli vnější faktory jsou způsobeny především politikou daného státu, ve kterém dotyčný žije. Může se jednat o problémy jako jsou například vysoká nezaměstnanost, vysoká cena bytů, pozice etnické minority nebo malé pojištění v důchodovém věku. U subjektivních neboli vnitřních faktorů bývají spouštěči materiální, osobnostní nebo vztahové předpoklady

(Průdková, Novotný 2008). U žen se projevují zejména faktory vztahové, špatný vztah s přítelem, rozvod, domácí násilí apod. U mužů mluvíme především o faktorech materiálních a osobnostních. Co se týče mládeže, tak tam jde o důvody, jako jsou opuštění dětského domova, špatné rodinné zázemí nebo nedostatečná výchova v mládí (Látal 2016).

Ve své publikaci Vágnerová (2004) udává, že ke vzniku tohoto fenoménu, přispívají faktory jako nezaměstnanost, růst chudoby nebo ekonomika státu. Příčin bezdomovectví je však mnoho a může k němu přispět spousta jiných faktorů.

Jedním z hlavních faktorů, které vedou ke statusu bezdomovce, je bezpochyby alkohol. Látal (2016) tvrdí, že bývá častou příčinou rozpadů manželství, ukončení pracovního poměru nebo odchodem z bydlení. Alkohol je droga, na kterou si snadno jedinec vypěstuje závislost, a to už od útlého věku. Avšak často je tento problém přehlížen či zlehčován. Závislostí na alkoholu trpí většinou muži, i když tento trend začíná ve větší míře postihovat i osoby ženského pohlaví. Věková hranice, kdy mládež přistupuje ke konzumaci alkoholu, se neustále snižuje. Většina mladých si v dnešní době nedovede představit zábavu bez konzumace alkoholu, tím pádem si vytvoří závislost v brzké fázi života, což může mít nedozírné následky do budoucna.

Další příčinou, kterou je potřeba zmínit, je patologické hráčství (gambling). Tento problém se vyznačuje nadměrným hraním a poruchou hráčského chování s negativními důsledky v oblastech života. Patologickým hráčem není každý člověk, který prohrál velkou sumu peněz. Tento patologický jev probíhá postupně a pomalu. Ze začátku má člověk fantazii, že by mohl vyhrát obrovské jmění a nemusel by dokonce života pracovat. Může se stát, že vyhraje, ale poté zkouší štěstí znova a všechny vyhrané peníze opět prohraje. Většinou se s tímto problémem nikomu nesvěří. Takto postižený člověk se snaží s hrou přestat, ale nejde mu to, i když mu hraní způsobuje problémy. Své sázky do hry často financuje z půjčených peněz. Pokud se prohrané peníze hraním snaží nahradit dalším hraním, tak v tomto bodě hovoříme o patologickém hráčství. Pokud člověk nepřizná svou závislost a nepodstoupí léčeni, tak to může mít za následek drastický konec. Oproti alkoholu, kde se jedná většinou o osobní problém, tak do tohoto jevu může být zapojena i celá rodina nebo známý, neboť svým hraním způsobil dluhy, které musí být uhrazeny. Takový hráč často prohraje všechny své úspory, auto, byt. Svým chováním může přijít o práci a octnout se na ulici. Z velké části se tento problém týká mužů. (Nešpor 2006).

V rámci celosvětového hazardu, statistiky ukazují, že kolem 26 % populace hraje hazardní hry. Pokud je gambling přepočítán na ztrátu z hazardu na osobu v amerických dolarech, tak nejhůře na tom je Austrálie, následuje Singapur, Irsko, Finsko, USA, Nový

Zéland, Kanada, Norsko, Itálie a Velká Británie. Statistiky pro ono pořadí pocházejí z roku 2014. Pokud je hazard přepočítán na ztrátu z pohledu zemí, tak s velkým náskokem vede USA, skoro o více jak polovinu před druhou Čínou. Po nich následuje Japonsko, Itálie, Austrálie a Velká Británie. V USA se prohraje na hazardu až 125 miliard amerických dolarů za rok. V Číně se toto číslo pohybuje okolo 63 miliard amerických dolarů. Jedná se o statistiky z roku 2016. Je známo i pět největších center hazardu a těmi jsou Macau, USA, Velká Británie, Austrálie a Kanada (Casino.org 2016). Stát se patologickým hráčem bylo dříve jednodušší, než je tomu dnes. Spousta hracích automatů byla na každém rohu, v hospodě, v restauracích, dokonce i na benzínkách. Nebyla potřeba žádná registrace a výhra se nedala. Dnes k tomu, aby člověk mohl vstoupit do kasina, musí předložit dva doklady totožnosti a bude uveden jako registrovaný, což může mít v pozdější fázi vliv na jakoukoliv jeho půjčku. Nemusí mu být udělena například hypotéka na byt či dům. V dnešní době se hraní přesunulo převážně na virtuální scénu jako online hazard, který je ještě o poznání nebezpečnější. Jde o to, že hráč může hrát 24 hodin denně. Peníze se posílají přes platební kartu a ihned jsou připsány na konto hráče, kde dotyčný hraje.

Faktorem, který je spojován se sledovaným jevem, je i pobyt v ústavním zařízení. Člověk, co opouští toto zařízení, tak dokončil 18. věk svého života a předpokládá se, že zvládne fungovat ve společnosti jako ostatní. Nebývá tomu vždy tak. Dále se může jednat o osobu, která byla trestně stíhána a soudem poslána do vězení. Po odpykání trestu, vychází na svobodu a je pro ni těžké se přizpůsobit a začlenit se do normálního života (Fisher, Škoda 2014).

5. Analýza prostorové diference míry výskytu bezdomovectví v Evropě

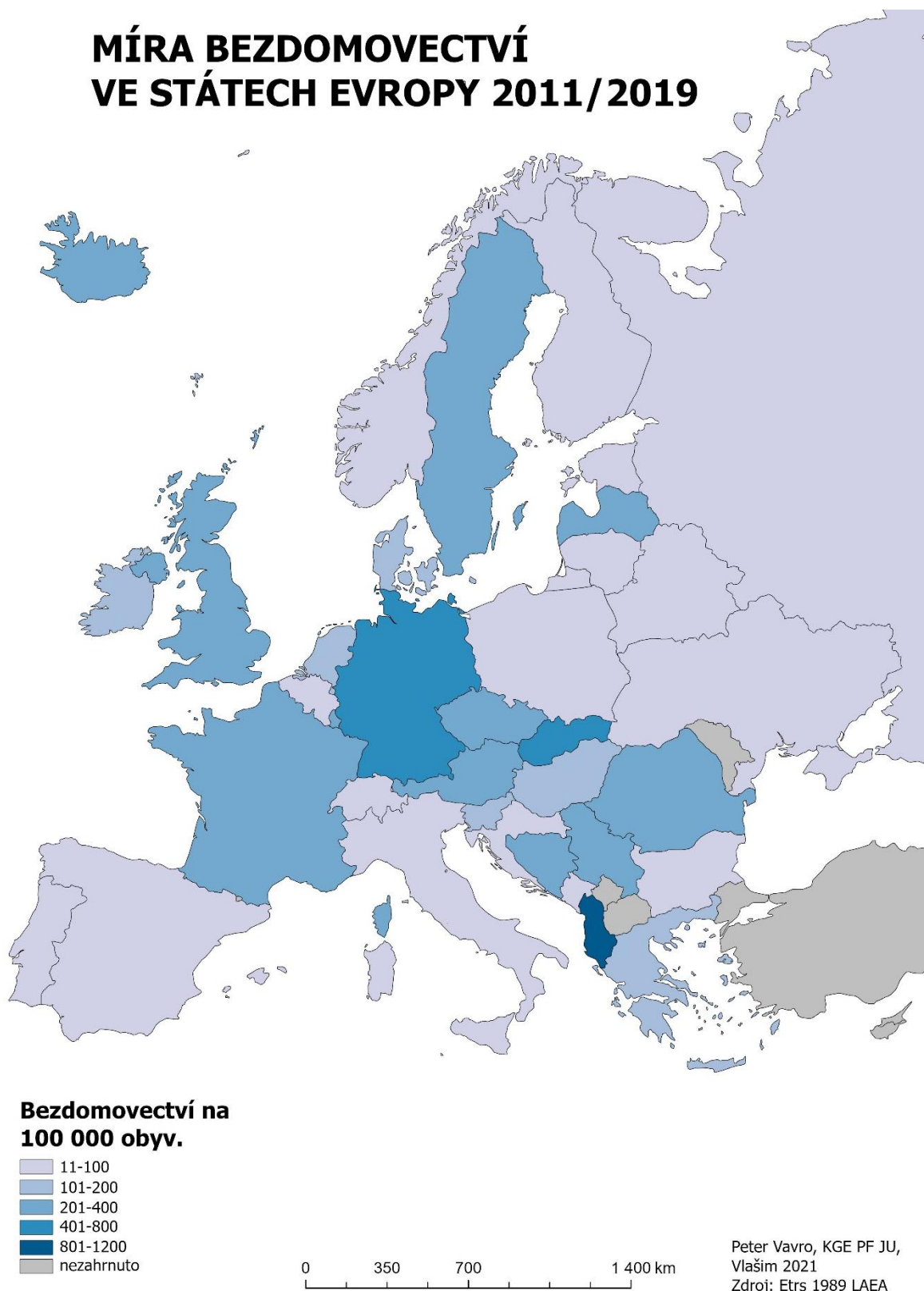
K porozumění problematice bezdomovectví je důležitostí jeho prostorového rozložení, díky němuž je mnohem snazší definovat vznik jevu. Výskyt sledovaného jevu podmiňuje několik faktorů, které jsou ekonomického, psychologického i sociálního rázu. Z těchto faktorů byly vybrány jejich nejuvhodnější ukazatele k bezdomovectví po prostudování literatury. Ty byly pomocí korelace a regrese analyzovány a je mezi nimi hledána souvislost. V této části je pracováno s daty, které byly zmíněny v kapitole Metodika práce. I zde je potřeba zmínit, že data nemusí být úplně přesná, jelikož některé státy svá data neaktualizují. Analýza se týká hlavně států Evropy, ale jsou zde zmíněny i mimoevropské státy, které byly vybrány k analýze. Těmito státy jsou USA, Kanada, Austrálie, Indie, Indonésie, Japonsko, Pákistán a Chile. Z analýzy byly vyřazeny malé státy (Monako, Andorra, Lichtenštejnsko, San Marino, Vatikán, Malta) a státy, pro která nebyla nalezena vyhovující data, těmi jsou Kypr, Moldavsko, Kosovo a Severní Makedonie. Turecko z hlediska geografické polohy bylo přiřazeno k světadílu Asie.

5.1 Prostorová diference bezdomovectví v Evropě

Analýza je prováděna na úrovni 36 států Evropy. Je nutno podotknout, že menší státy a státy pro která nebyla nalezena data, nejsou v práci zahrnuty. Průměrná míra bezdomovectví ve státech Evropy je 181,2 na 100 000 obyvatel. Nejvyšších hodnot dosahuje Albánie (1124,2) a nejnižších Chorvatsko (11,4). Mediánová hodnota souboru dat charakterizuje střední hodnotu daného jevu a dosahuje čísla 118,5. O míře výskytu bezdomovectví přehledně vypovídá mapa 2.

Mapa 2: Míra bezdomovectví ve státech Evropy 2011/2019

MÍRA BEZDOMOVECTVÍ VE STÁTECH EVROPY 2011/2019

Z mapy 2 lze vypořadovat jistou mozaikovitost, která naznačuje nerovnoměrnost rozmístění sledovaného jevu. Na první pohled vyplývá, kde míra bezdomovectví vykazuje vysoké hodnoty. Jedná se o Albánii, kde je průměrně 1124,2 bezdomovců na 100 000 obyvatel. To může být příčinou vysoké nezaměstnanosti a chudoby v zemi, vysokým počtem trestných činů a i tím, že v Albánii žije 1,7 % populace pod hranicí chudoby. Tento stát se také řadí mezi 10 nejchudších zemí Evropy. Poměrně vysoká čísla vykazují Slovensko společně s Německem. Slovensko vykazuje hodnotu 430,2 podílu bezdomovectví na 100 000 obyvatel. Stát prošel výraznými změnami. V devadesátých letech byl stát vysoce zadlužen, stoupala nezaměstnanost a inflace, po vstupu Slovenska do Evropské unie začal produktivní hospodářský vývoj. Velkou roli, která se podílí na tak velkém výskytu bezdomovců, je vysoké číslo romské populace, která je vyčleněna na okraj společnosti. Slovensko je dokonce typické svými romskými osadami, které se soustředí i do větších měst. Německo se svojí hodnotou 405,9 bezdomovců na 100 000 obyvatel se řadí na třetí místo států Evropy. Příčinou vysokého počtu bezdomovců je, že převážnou část tvoří imigranti. Jedná se především o uprchlíky z Blízkého východu. Dalším problémem je nedostatečný boj s chudobou, který kritizuje i kancléřka Angela Merkelová. Mezi státy, které se pohybují v intervalu <201;400> míry bezdomovectví na 100 000 obyvatel, řadíme Velkou Británii, Českou republiku, Francii, Lotyšsko, Lucembursko, Rakousko, Rumunsko, Švédsko, Bosnu a Hercegovinu, Srbsko a Island.

Naopak stát s nejnižším podílem bezdomovectví, Chorvatsko, se nachází na břehu Jaderského moře. Podle dostupných dat z roku 2013 v Chorvatsku žije 462 bezdomovců. Příčinou může být stabilní chorvatská měna, vysoce rozvinutý turismus či zlepšující se ekonomická situace. Z kartogramu dále vyplývá, že mezi státy s nižším podílem bezdomovectví na 100 000 obyvatel patří země východní Evropy (Litva, Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Estonsko), až na výjimku Lotyšska. Dále nízký počet míry bezdomovectví vykazují státy jižní Evropy (Portugalsko, Španělsko, Itálie, Bulharsko), kde se vyskytuje méně bezdomovců, k nim se také řadí Švýcarsko, Belgie, Polsko, Norsko, Finsko a Černá Hora.

Z mimoevropských států byly z dostupných dat vypočítány podíly bezdomovectví. Nejvyšší podíl bezdomovectví vykazuje Pákistán 9425,1 na 100 000 obyvatel. Jedná se o extrémně vysokou hodnotu, která může být zapříčiněna nepřesnými daty. Naopak nejnižší podíl bezdomovectví se vyskytuje Japonsku (19,8). Tento asijský stát se řadí mezi jeden z nejnáspelejších států světa, díky své výkonnostně prosperující ekonomice. Hodnoty, které byly vypočítány pro zbytek států, vyšly následovně: USA (173), Kanada (625,2), Austrálie (420,2), Indie (5765), Indonésie (1120,7) a Chile (64,1).

Tab. č. 2: Státy s nejvyšším a nejnižším podílem bezdomovectví v Evropě

Stát	Bezdomovectví na 100 000 obyv.
Albánie	1124,4
Slovensko	430,2
Německo	405,9
Lotyšsko	358,2
Lucembursko	335,4
Švédsko	325
Srbsko	286,5
Rakousko	243,4
Česká republika	223,6
Bosna a Hercegovina	218
Stát	Bezdomovectví na 100 000 obyv.
Chorvatsko	11,4
Belgie	22,7
Litva	30,7
Bělorusko	42,2
Portugalsko	42,9
Rusko	44,3
Černá Hora	48,2
Španělsko	48,9
Bulharsko	49,8
Švýcarsko	64,2

Vlastní zpracování

Tabulka č. 2 znázorňuje státy Evropy s nejvyšším a nejnižším podílem bezdomovectví na 100 000 obyvatel. Bylo vybráno vždy 10 států s nejvyšší mírou bezdomovectví a 10 států s nejnižším podílem. Na absolutní špičce se nachází stát Albánie s podílem 1124,4 bezdomovectví na 100 000 obyvatel. Za Albánií následují Slovensko (430,2) a Německo (405,9). Dalšími státy jsou Lotyšsko, Lucembursko, Švédsko, Srbsko, Rakousko, ČR a Bosna a Hercegovina. V prvních deseti státech s nejvyšším podílem bezdomovectví lze spatřit hned 5 států ze střední Evropy. Naopak mezi fenomén patří Chorvatsko, které má podíl 11,4 bezdomovectví na 100 000 obyvatel. Za ním následuje Belgie (22,7) a třetím státem s nejnižším podílem bezdomovectví je Litva (30,7). Mezi další státy vykazující nízký podíl patří Bělorusko, Portugalsko, Rusko, Černá Hora, Španělsko, Bulharsko a Švýcarsko.

5.2 Korelace vybraných ukazatelů

Korelační analýza ukazatelů zachycuje závislost mezi vybranými indikátory a mírou bezdomovectví. Bylo vybráno celkem 9 ukazatelů, které mohou mít vliv na sledovaný sociopatologický jev. Ukazatelé byli rozděleni do tří skupin na ekonomické, sociální a ostatní. Zdůvodnění, proč byli vybráni právě tyto ukazatelé, je rozebíráno v kapitole Metodika práce. Hodnoty korelačních koeficientů, které byly zpracovány v programu excel, lze vidět v tabulce č. 3. Korelační analýza se vyznačuje nízkými čísly. To značí poměrně malou závislost (přímou, nepřímou) mezi mírou bezdomovectví a ukazateli. Lze říct, že i nízké korelační koeficienty ovlivňují počet bezdomovců v některých státech Evropy. Tabulka č. 3 zobrazuje mimo korelačních koeficientů i některé další statistické hodnoty, kterými jsou rozptyl, variační rozpětí, směrodatná odchylka, aritmetický průměr, medián, variační koeficient a v poslední řadě koeficient determinace.

Tab. č. 3: Statistické hodnoty jednotlivých ukazatelů

Ukazatel	Korelační koeficient	Rozptyl	Variační rozpětí	Směrodatná odchylka
Míra bezdomovectví	-	38329	1113	195,8
HDP/obyv.	-0,045	691300581	111045	26516
Míra nezaměstnanosti v %	0,169	16,88	16,5	4,11
Index ekonomické nerovnosti	0,005	18,15	16,2	4,26
Index kriminality	0,138	70,34	27,78	8,39
HDI	-0,129	0,0029	0,204	0,054
Populace žijící pod hranicí chudoby v %	0,235	1,18	5,5	1,08
Míra urbanizace v %	-0,171	160,19	50,08	12,66
Míra spotřeby alkoholu v l.	-0,135	4,22	8,6	2,05
Míra užívání drog v %	-0,205	0,07	1,23	0,26
Ukazatel	Aritmetický průměr	Medián	Variační koeficient (%)	R ²
Míra bezdomovectví	180,8	118,5	108	-
HDP/obyv.	33882	23145	78	0,0852
Míra nezaměstnanosti v %	6,76	5,25	61	0,0482
Index ekonomické nerovnosti	31,58	31,75	13	0,0121
Index kriminality	33,92	34,1	25	0,0242
HDI	0,875	0,883	6	0,0995
Populace žijící pod hranicí chudoby v %	0,66	0,25	163	0,0601
Míra urbanizace v %	72,18	72,37	18	0,034
Míra spotřeby alkoholu v l.	10,95	11,45	19	0,0929
Míra užívání drog v %	0,85	0,83	31	0,0613

Vlastní zpracování

Korelace je lineární závislost mezi dvěma proměnnými. Míru korelace určuje korelační koeficient, který nabývá hodnot od -1 do 1. Hodnota 0 znamená, že mezi proměnnými není závislost. Rozptyl je definován jako aritmetický průměr čtverců odchylek jednotlivých hodnot proměnné od celého souboru. Variační rozpětí značíme R a lze definovat jako rozdíl mezi největší a nejmenší hodnotou znaku v souboru. Směrodatná odchylka se vypočítá z druhé odmocniny z rozptylu. Aritmetický průměr je definován jako součet všech hodnot proměnné, děleno počtem hodnot. Medián je prostřední hodnota variační řady. Variační koeficient je vhodný pro srovnání variability dvou nebo více souborů s odlišnou úrovní hodnot. Vzniká jako podíl směrodatné odchylky a aritmetického průměru. Koeficient determinace, označován R², vznikl pomocí regresní analýzy XY bodových grafů. Je nutno brát zřetel na to, jaká funkce byla použita pro určení závislostí mezi jednotlivými indikátory a mírou

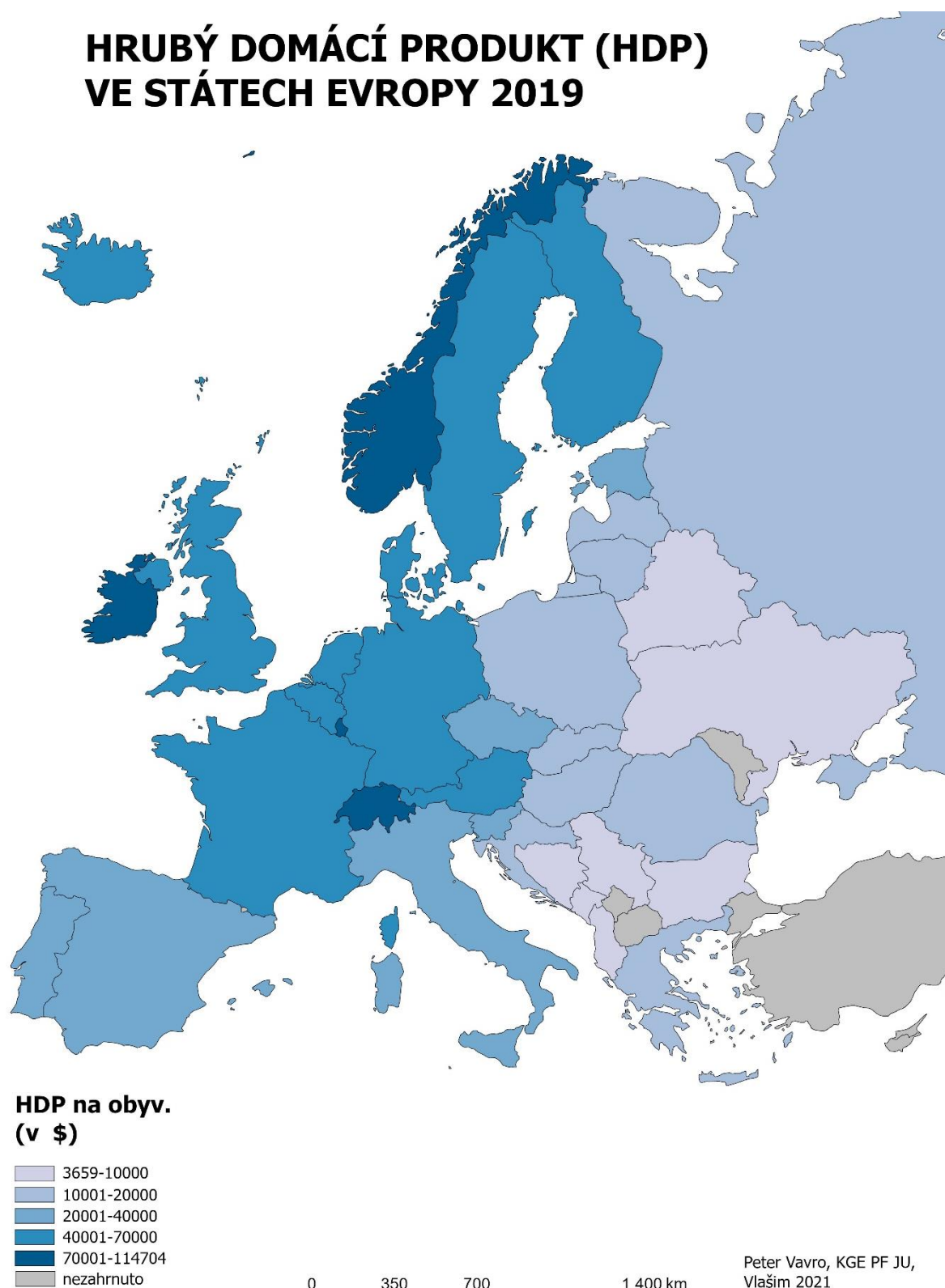

bezdomovectví. Nejlépe ze všech vyšel ukazatel indexu lidského rozvoje (HDI), který dosáhl čísla 0,0995. To znamená, že ovlivňuje výskyt bezdomovectví z 9,95 %.

Hodnoty korelačního koeficientu se pohybují od -0,205 do 0,235. Lze tedy tvrdit, že zde není žádná silná závislost. Nejvyšší korelační závislost vykazují indikátory populace žijící pod hranicí chudoby (0,235) a míra užívání drog (-0,205). Naopak nejnižší korelační závislost vykazují indikátory indexu ekonomické nerovnosti (0,005) a hrubého domácího produktu na obyvatele (-0,045).

Mapa 3: Hrubý domácí produkt (HDP) ve státech Evropy 2019

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT (HDP) VE STÁTECH EVROPY 2019

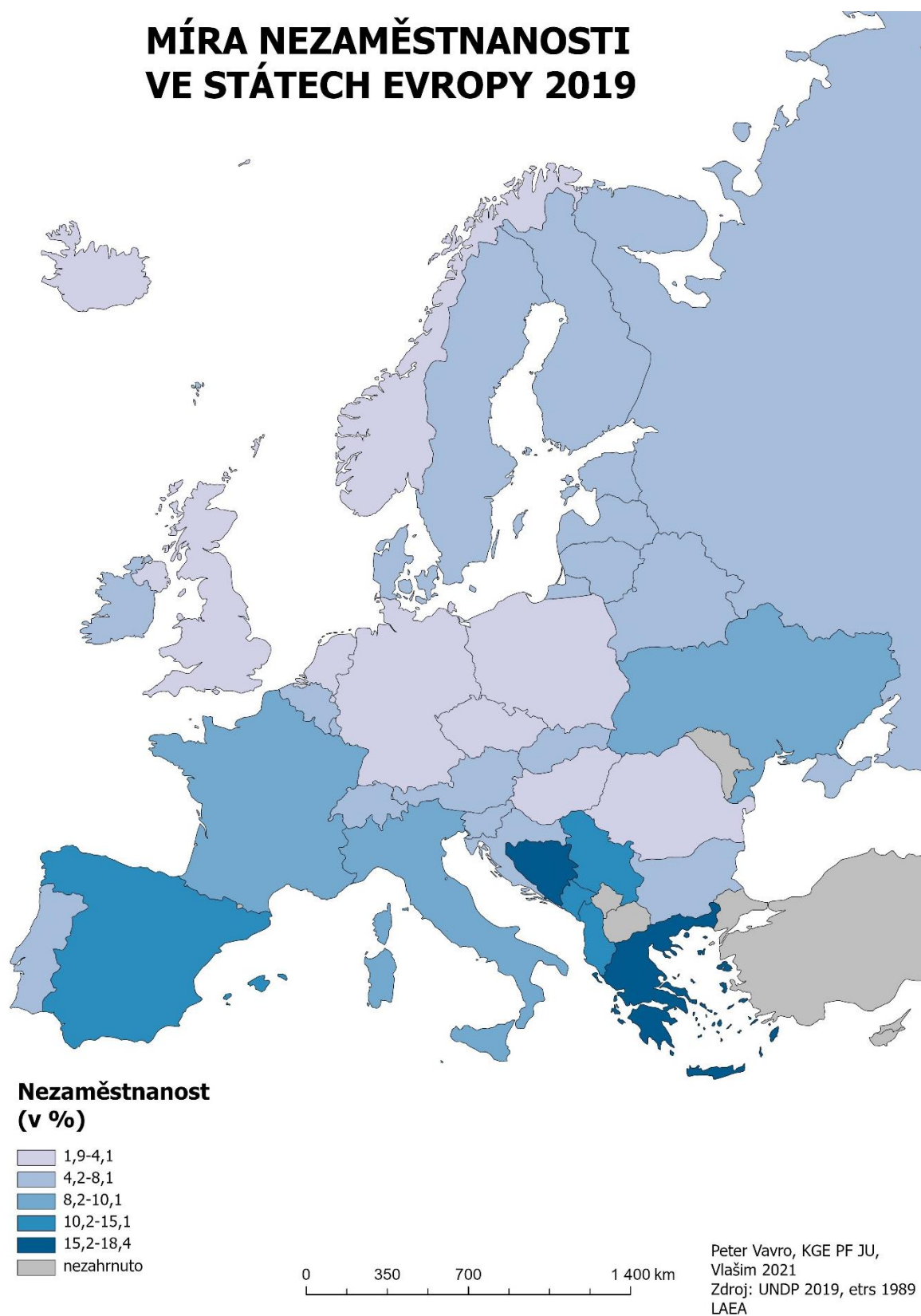
Hrubý domácí produkt přepočítaný na obyvatele je základním národohospodářským ukazatelem pro měření výkonosti celé ekonomiky daného státu. Korelační koeficient nabyl hodnoty -0,045, což značí poměrně slabou negativní závislost mezi HDP na obyvatele a sledovaným jevem. Nicméně záporná hodnota znamená, že čím vyšší je HDP na obyvatele státu, tím pravděpodobně klesá míra bezdomovectví. Koeficient determinace vykázal hodnotu 0,0852, to značí, že hrubý domácí produkt ovlivňuje výskyt daného sociopatologického jevu z 8,52 %. To je patrné z regresní analýzy. Vysoké číslo směrodatné odchylky naznačuje vzájemné rozdílnosti v souboru dat.

Z kartogramu lze vypožorovat, že nejvyšší HDP na obyvatele mají státy západní a severní Evropy, což znamená vysokou ekonomickou vyspělost těchto států. Řadí se sem státy tzv. modrého banánu (nesouvislý koridor urbanizací), který je centrem průmyslu Evropy. Zahrnují se do něj státy jako Velká Británie, Nizozemsko, Belgie, sever Francie, západní Německo, Švýcarsko a Itálie. Naopak nejnižší hodnoty HDP na obyvatele vykazují státy východní Evropy, což je způsobeno důsledkem bývalého komunismu a tím pádem zaostalejší ekonomickou vyspělostí. V porovnání HDP na obyvatele a míry bezdomovectví lze říci, že ke státům s vyšším HDP na obyvatele se řadí střední až nízké hodnoty míry bezdomovectví. Jedná se hlavně o státy západní Evropy. Existují však výjimky, které se týkají Lucemburska a Německa. Oba tyto státy mají vysoké HDP, co se týče Lucemburska, tak to je dokonce na vrcholu s hodnotou 114 704 USD. Ačkoli se jedná o velmi vyspělé státy z hlediska HDP, tak mají i vysokou míru bezdomovectví. Na vině mohou být kulturní rozdíly, vysoké rozdíly mezi chudou a bohatou vrstvou společnosti a v případě Německa se jedná o příval imigrantů, kterých je ve státě velké množství a někteří z nich jsou právě bezdomovci.

Co se týče mimoevropských států, tak nejvyšší hodnotu HDP vykazuje USA (65 118 USD). Za ním následuje Austrálie s hodnotou 54 907 USD. Nejnižší hodnoty HDP mají Indie (2 104 USD) a Pákistán (1 285 USD). U těchto států se vyskytuje i vysoký podíl bezdomovectví. Oba tyto státy se potýkají s chudobou a jejich ekonomika je na velmi nízké úrovni.

Mapa 4: Míra nezaměstnanosti ve státech Evropy 2019

MÍRA NEZAMĚŠTNANOSTI VE STÁTECH EVROPY 2019

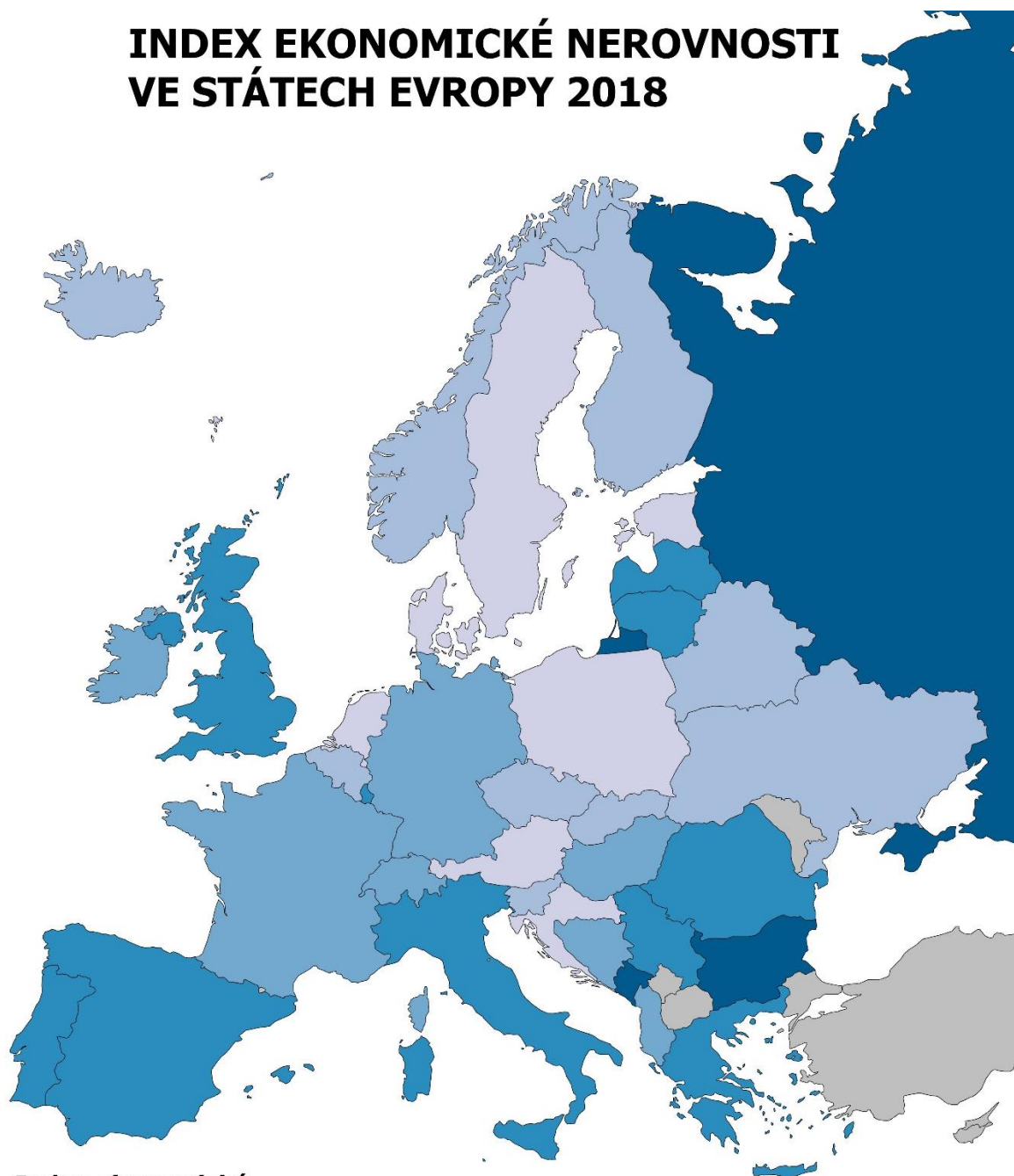
Dalším ukazatelem, který byl analyzován, je *míra nezaměstnanosti*. Korelace míry nezaměstnanosti s mírou bezdomovectví nabývá hodnoty 0,169. Jedná se o pozitivní a jednu z vyšších závislostí. Zjednodušeně řečeno, čím vyšší je míra nezaměstnanosti ve státě, tím vyšší je i míra bezdomovectví. Směrodatná odchylka po vypočítání vykazala hodnotu 4,11. Soubor dat tedy není tak odlišný, jako je tomu u HDP.

Nejvyšší nezaměstnanost vykazují státy jako Španělsko, které je známo pro svou dlouhodobou nezaměstnanost zapříčiněnou hlavně nefunkčním pracovním trhem. Dále se jedná o Albánii, Srbsko, Černou Horu, Bosnu a Hercegovinu, Itálii a Řecko. V porovnání míry nezaměstnanosti s mírou bezdomovectví je na tom nejhůře Albánie, která má nejvyšší podíl bezdomovectví i vysokou nezaměstnanost. Jedná se o velmi chudý stát v Evropě. Bosna a Hercegovina má nejvyšší nezaměstnanost (18,4 %) ze států Evropy. Jedná se o zaostalý a nefunkční stát. Výjimku zde tvoří Černá Hora, a právě zmiňované Španělsko, kde je sice vysoká nezaměstnanost, ale podíl bezdomovectví je v nízkých hodnotách. To může být zapříčiněno nedostatečnými daty v případě Černé Hory nebo zde sehrává roli více faktorů. Nejnížší nezaměstnanost naopak vykazují hlavně státy střední Evropy, kde se vyskytují mediánové hodnoty míry bezdomovectví. Německo, jak bylo zmíněno u HDP, má nízkou nezaměstnanost, ale vysoký podíl bezdomovectví z důvodu imigrantů a špatného řešení situace chudoby.

Z vybraných států, které leží mimo Evropu, má nejvyšší nezaměstnanost Chile (7,1 %). Naopak nejnižší nezaměstnanost patří Japonsku (2,3 %).

Mapa 5: Index ekonomické nerovnosti ve státech Evropy 2018

INDEX EKONOMICKÉ NEROVNOSTI VE STÁTECH EVROPY 2018

Index ekonomické nerovnosti (1-100)

- 24-27
- 28-30
- 31-33
- 34-37
- 38-40
- nezahrnuto

0 350 700 1 400 km

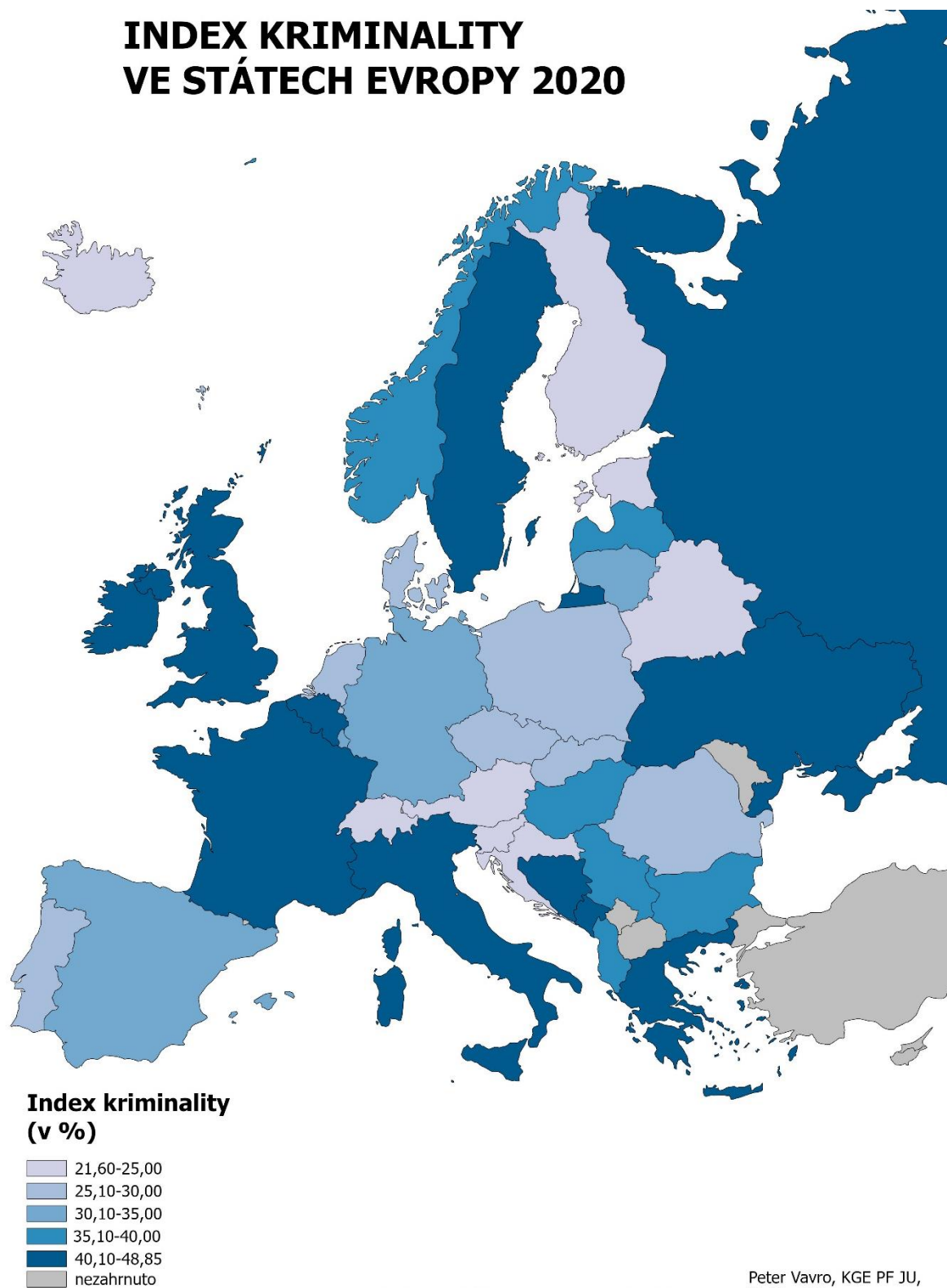
Peter Vavro, KGE PF JU,
Vlašim 2021
Zdroj: UNDP 2018, etrs 1989
LAEA

Ukazatel *indexu ekonomické nerovnosti* značí, do jaké míry panuje nerovnost mezi příjmy v dané společnosti nebo státu. Udává se pomocí Giniho koeficientu a zobrazuje se v procentech. U indexu ekonomické nerovnosti byla zjištěna nejnižší hodnota korelační analýzy a to 0,005. Jedná se tedy o pozitivní, ale téměř žádnou závislost. Koeficient determinace R^2 vykazuje hodnotu 1,21 %. Lze tedy říci, že index ekonomické nerovnosti nemá vliv na rozmístění sledovaného jevu v prostoru. Ze všech států Evropy nejlépe vyšlo Slovinsko, které má nejnižší index ekonomické nerovnosti (24) a poměrně malý podíl bezdomovectví. Dále nízké hodnoty indexu ekonomické nerovnosti dosahuje Česká republika (25). Naopak nejvyšších zjištěných hodnot indexu ekonomické nerovnosti dosahují státy jako Itálie, Rumunsko, Srbsko, Černá Hora, Litva, Lotyšsko a Rusko. U všech těchto jmenovaných států je index větší než 36.

Z mimoevropských států byl zjištěn vysoký index ekonomické nerovnosti u Chile (44,4), USA (41,4) a Indonésie (39). Nejnižší hodnoty indexu vykazují státy – Japonsko (32,9), Pákistán (33,5) a Kanada (33,8).

Mapa 6: Index kriminality ve státech Evropy 2020

INDEX KRIMINALITY VE STÁTECH EVROPY 2020

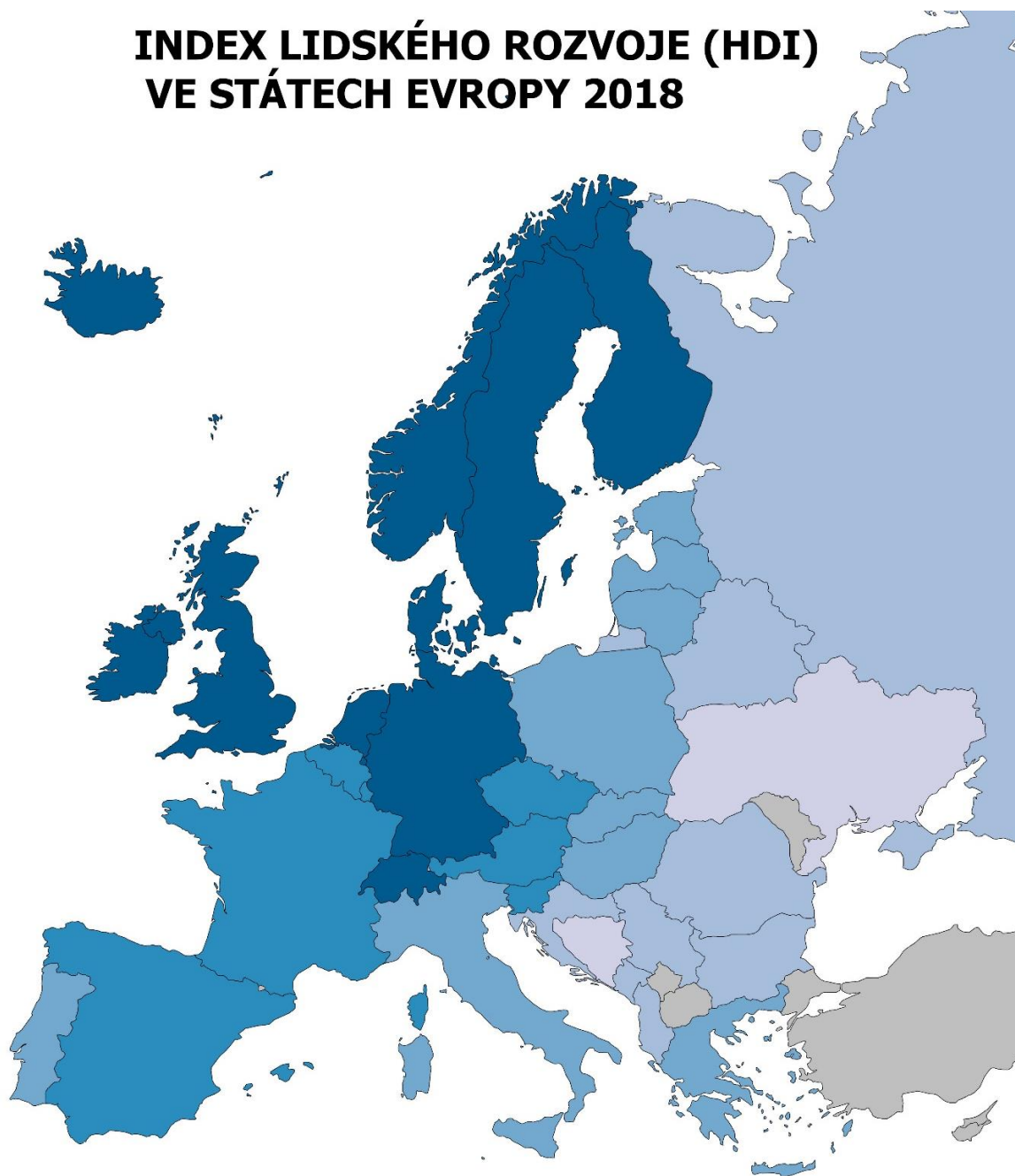
Dalším ukazatelem, který se už řadí mezi sociální indikátory, je *index kriminality*. Předpokládá se, že tam, kde je větší kriminalita, bude i nárůst míry bezdomovectví. Jedná se o tzv. přímou úměrnost. Korelační koeficient vykazuje hodnotu 0,138, což značí pozitivní závislost. Regresní analýza určuje, že index kriminality působí na výskyt bezdomovectví z 2,42 %. Při pohledu na mapu 6 je patrné, že nejvyšší index kriminality mají státy západní Evropy: Irsko (45,43 %), Velká Británie (43,71 %), Francie (46,79 %) a Belgie (43,98 %). Příčinou, takto vysoké kriminality, je velký počet cizinců a migrantů, které mají blíže k tomu se uchýlit k nějakému trestnému činu. V porovnání s mírou bezdomovectví se zde však nenachází takové podíly, které by se očekávaly. Jen Francie a Velká Británie má vysoký index kriminality a poměrně vyšší podíl bezdomovectví. Belgie se naopak řadí mezi státy s nejnižší mírou bezdomovectví. To může být zapříčiněno mnoha dalšími faktory. Každopádně mezi další stát s vysokým indexem patří Švédsko (47,07 %), které má i vysoký podíl bezdomovců 325 na 100 000 obyvatel. Z kartogramu dále vyplývá, že poměrně vysokým indexem kriminality disponují státy na Balkáně a státy východní Evropy (Ukrajina, Rusko), kde je největším problémem sporů vyznání náboženství, politické situace států a alkoholismus.

Nejnižší hodnoty indexu kriminality vykazují státy střední Evropy: Česká republika (25,52 %), Polsko (28,5 %), Rakousko (23,73 %), Slovensko (29,22 %) a Švýcarsko (21,6 %). V porovnání s mírou bezdomovectví je možné sledovat výjimku ve státě Slovenska, kde je druhá nejvyšší míra bezdomovectví v Evropě a nízká trestná činnost. Naopak Polsko a Švýcarsko mají v porovnání indexu kriminality a míry bezdomovectví oboje hodnoty nízké. Nejlépe se v tomto porovnání ukazuje stát Chorvatsko, který vykazuje nízkou hodnotu indexu kriminality (24,71) a nejnižší podíl bezdomovectví (11,4) v Evropě. Dalším příkladem je Portugalsko, kde hodnota míry bezdomovectví nepřeskočila hranici přes 50 na 100 000 obyvatel a pyšní se i nízkým indexem kriminality.

Státy, které se nacházejí mimo Evropu, vykazují vysoký index kriminality. Výjimku tvoří pouze Japonsko, kde se index kriminality pohybuje okolo 21 %. Nejvíce trestné činnosti je páčáno v USA (47,2 %). Nejčastějším důvodem k násilí bývá rasová nesnášenlivost.

Mapa 7: Index lidského rozvoje ve státech Evropy 2018

INDEX LIDSKÉHO ROZVOJE (HDI) VE STÁTECH EVROPY 2018

Index lidského rozvoje (0-1)

- 0,75-0,78
- 0,79-0,84
- 0,85-0,88
- 0,89-0,92
- 0,93-0,95
- nezahrnuto

0 350 700 1 400 km

Peter Vavro, KGE PF JU,
Vlašim 2021
Zdroj: UNDP 2018, etrs 1989
LAEA

Index lidského rozvoje (HDI) slouží ke srovnání rozměrů lidského rozvoje, do kterých se řadí: dlouhý a zdravý život, vzdělání a standart života. Mluvíme v podstatě o ukazateli životní úrovně. HDI vykazuje čísla v intervalu od 0-1 a tím, čím je číslo blíže k jedné, tím je stát vyspělejší. Korelační koeficient u indexu lidského rozvoje nabývá hodnoty - 0,129, což znamená negativní závislost v porovnání s mírou bezdomovectví a značí, že čím nižší je HDI daného státu, tak tím přibývá míry bezdomovectví.

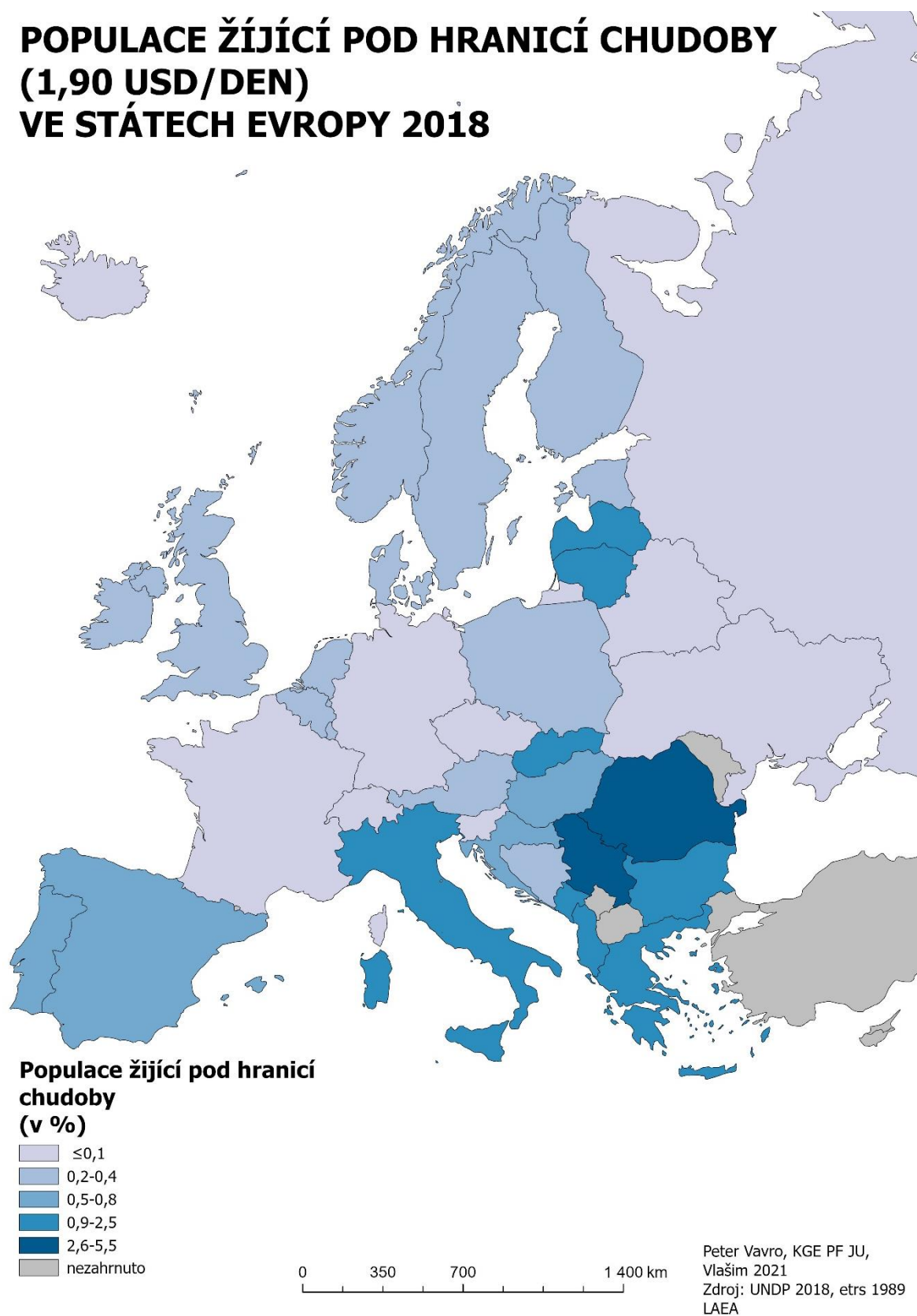
Koeficient determinace HDI nabyl hodnoty 0,0995, tudíž pomocí regresní analýzy index lidského rozvoje ovlivňuje bezdomovectví z 9,95 %. HDI také vykázalo nejnižší číslo směrodatné odchylky ze všech ukazatelů, což znamená, že čísla v souboru jsou si dosti podobná.

Z kartografického výstupu je patrné, že nejvyšší HDI náleží státům tzv. modrého banánu. K němu se přidávají státy jako Island, Irsko, Rakousko, Slovinsko a státy severní Evropy. V těchto státech je vysoká naděje na dožití, velké možnosti vzdělání i velmi vyspělá ekonomika. Všeobecně lze říci, že tyto státy jsou nejvíce prosperujícími v Evropě. Vůbec nejvyšší index lidského rozvoje ze států Evropy vykazuje Norsko (0,95). Výjimku tvoří Německo a Lucembursko, u kterých je index lidského rozvoje v uspokojivých hodnotách, ale míra bezdomovectví vykazuje vysoká čísla, což je zapříčiněno mnoha jinými faktory. Naopak nejnižší hodnoty HDI patří státům na Balkáně a Ukrajině. Albánie a Srbsko jsou státy, které vykazují nízké hodnoty HDI (0,79, 0,8) a ve státech je velice vysoký výskyt podílu sledovaného sociopatologického jevu.

Index lidského rozvoje nabývá vysokých hodnot u většiny mimoevropských států. I zde však existují výjimky, které patří Indii (0,65), Indonésii (0,71) a Pákistánu (0,56). V těchto státech je poměrně nízká šance na dožití se vysokého věku.

Mapa 8: Populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD/den) ve státech Evropy 2018

POPULACE ŽIJÍCÍ POD HRANICÍ CHUDOBY (1,90 USD/DEN) VE STÁTECH EVROPY 2018

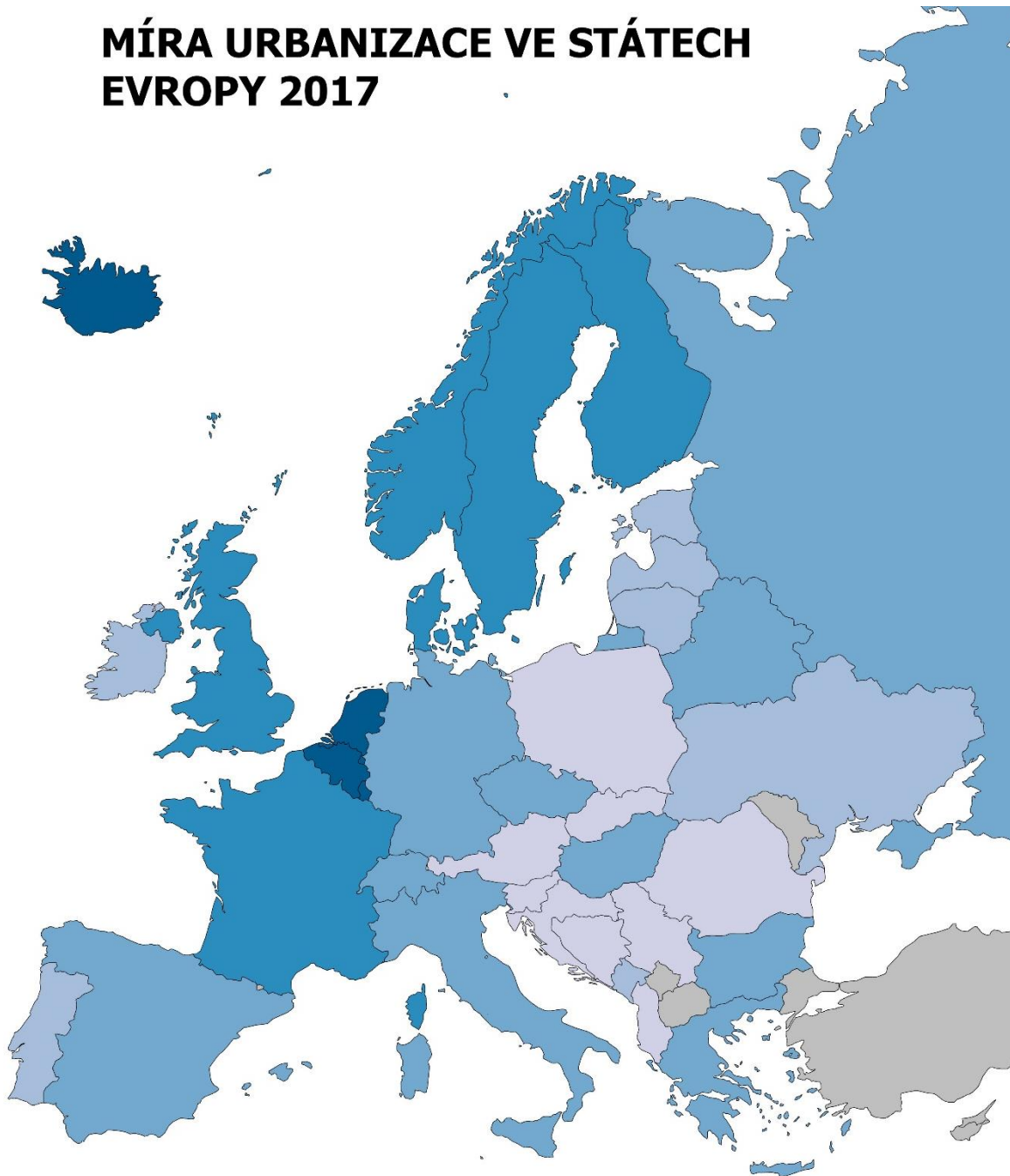
Dalším ze sociálních ukazatelů je *podíl populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD/den)*. Zprvu se předpokládalo, že bude v práci použit index lidské chudoby, avšak pro něj nebyla dostupná data pro státy Evropy, tudíž byl tento indikátor nahrazen. Korelaci tohoto indikátoru vyšla hodnota 0,235, což je nejvyšší hodnota. Vztah mezi ukazatelem a sledovaným jevem je vyznačen pozitivní závislostí. R^2 hodnota je 0,0601.

Z mapy jednoznačně vyplývá, které státy jsou chudobou nejvíce zasaženy. Jedná se o Rumunko (3,5 %), Srbsko (5,5 %), Černou Horu (1,7 %) a Albánii (1,7 %). Tyto všechny státy patří k těm nejchudším v Evropě. Je to dáno především špatnou ekonomickou situací, vysokou mírou nezaměstnanosti a celkovou zaostalostí od vyspělejšího zbytku Evropy. V porovnání s mírou bezdomovectví tyto státy mají vysoké počty bezdomovců. Výjimku zde tvoří Černá Hora, která patří k těm státům, kde se míra sledovaného jevu pohybuje v nízkých hodnotách. Příčinou můžou být nedostačující data k bezdomovectví pro tento stát. Státy, které jsou v tomto ohledu na tom optimálně, jsou Island, Irsko, Francie, Belgie, Švýcarsko, Česko, Slovinsko a státy východní Evropy.

V USA žije 1,2 % obyvatel pod hranicí příjmové chudoby. V Pákistánu je to o něco vyšší číslo 3,9 %. Indonésie vykazuje hodnotu 4,6 %. Nejhůře je na tom populace Indie, kde žije průměrně s 1,90 USD na den až 21,2 % lidí. Lidé v Indii pracují za extrémně nízké mzdy. V ostatních vybraných státech se po zaokrouhlení zjistí, že kolem 1 % lidí žije pod hranicí chudoby.

Mapa 9: Míra urbanizace ve státech Evropy 2017

MÍRA URBANIZACE VE STÁTECH EVROPY 2017

Míra urbanizace (v %)

- 47,88-60,10
- 60,11-70,10
- 70,11-80,10
- 80,11-90,10
- 90,11-97,96
- nezahrnuto

0 350 700 1 400 km

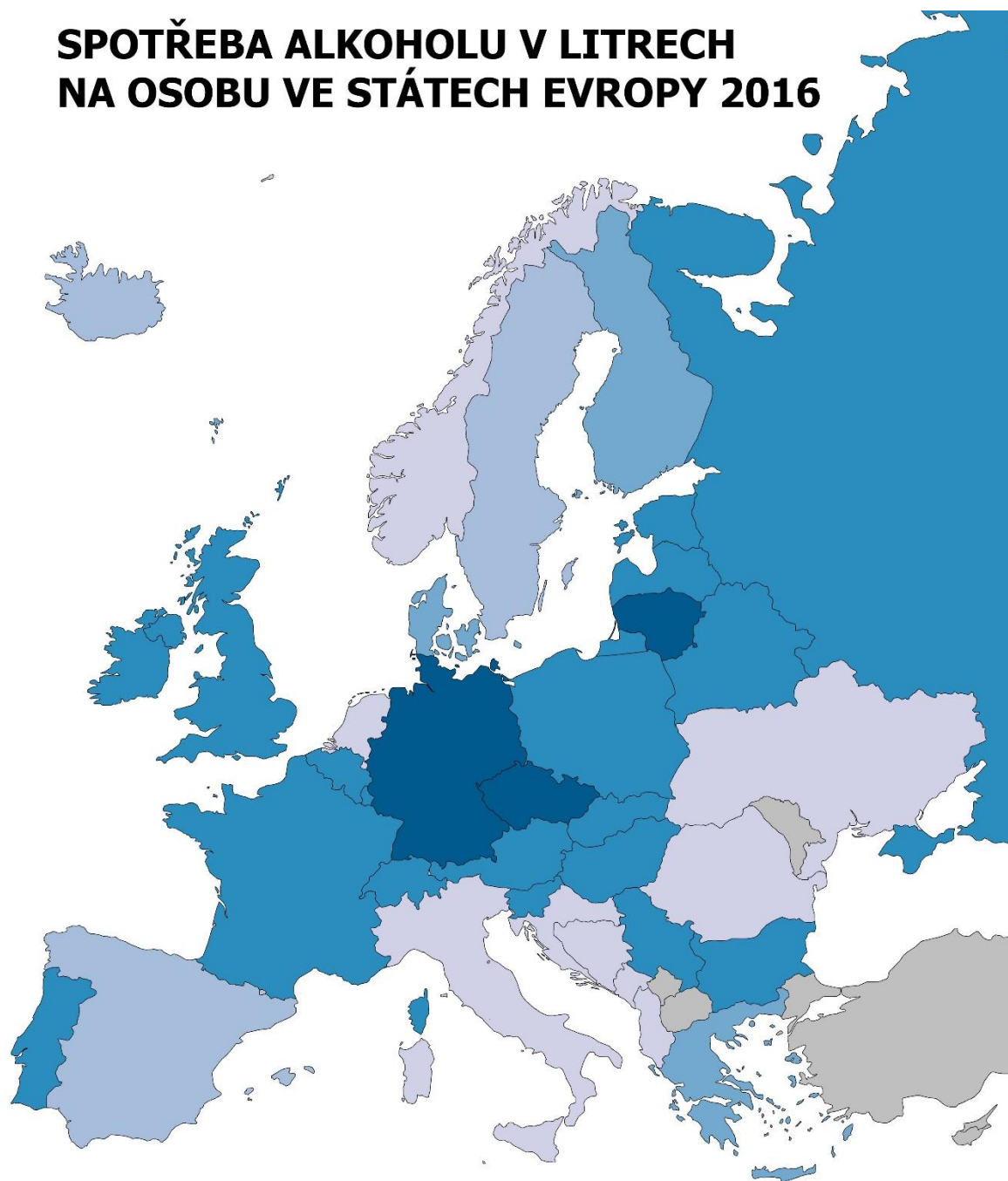
Peter Vavro, KGE PF JU,
Vlašim 2021
Zdroj: Our World In Data
2017, etrs 1989 LAEA

Posledním ze sociálních ukazatelů je *míra urbanizace*. Tento indikátor je spojen se zvyšujícím se počtem obyvatel, kteří se stěhují z venkova do městského života. Jedná se o migrační proces. Většina států Evropy vykazuje hodnoty větší než 50 %, což znamená, že více jak půlka obyvatel země žije ve městech. Urbanizace s sebou nese kladné i záporné faktory. Mezi kladné lze zařadit, celkově se zvyšující životní úroveň populace. Ze záporných důsledků lze jmenovat, že se města začínají přelidňovat a bývají mnohem více znečištěna. Urbanizace zasáhla celý svět. Korelační koeficient nabyl hodnoty $-0,171$, který značí negativní závislost ve vztahu s mírou bezdomovectví. Nejvyšší míru urbanizace nalezneme v jedné ze šesti zakladatelských zemí Evropské unie – Belgii, kde se vyšplhala na číslo (97,96 %). Jedná se tak o nejvíce urbanizovanou zemi v Evropě. Naopak nejnižší míru urbanizace vykazuje poměrně chudý a zaostalý stát – Bosna a Hercegovina (47,88 %). Z kartogramu lze vyčíst, že vyšší míra urbanizace náleží státům západní Evropy a severní Evropy. Všeobecně lze říci, že státy, které mají vysoký podíl urbanizace, jsou těmi vyspělejšími a na vysoké ekonomické úrovni. Nízké podíly urbanizace vykazují státy jako Rumunsko, Srbsko, Chorvatsko, Albánie, Rakousko a Slovensko. Předpoklad, který byl položen i v hypotéze, byl takový, že s vyšší urbanizací ve státě, stoupá i počet bezdomovců. Korelační koeficient vyšel s negativní závislostí, tedy naopak. Závislost není nikterak vysoká, ale nelze tvrdit, že vztah mezi ukazatelem a mírou bezdomovectví neexistuje.

Z mimoevropských států vykazují vysoké míry urbanizace USA, Austrálie, Kanada, Japonsko a Chile. U všech jmenovaných států je podíl urbanizace vyšší než 80 %, u Japonska byla dokonce zjištěna hodnota 91,53 %. Nejnižší míru urbanizace vykazuje Indie 33,60 % a Pákistán 36,44 %, kde nežije ve městech ani polovina obyvatel.

Mapa 10: Spotřeba alkoholu v litrech na osobu ve státech Evropy 2016

SPOTŘEBA ALKOHOLU V LITRECH NA OSOBU VE STÁTECH EVROPY 2016

Spotřeba alkoholu (l./osobu)

- 6,4-9,0
- 9,1-10,0
- 10,1-11,0
- 11,1-13,0
- 13,1-15,0
- nezahrnuto

0 350 700 1 400 km

Peter Vavro, KGE PF JU,
Vlašim 2021
Zdroj: Our World in Data
2016, etrs 1989 LAEA

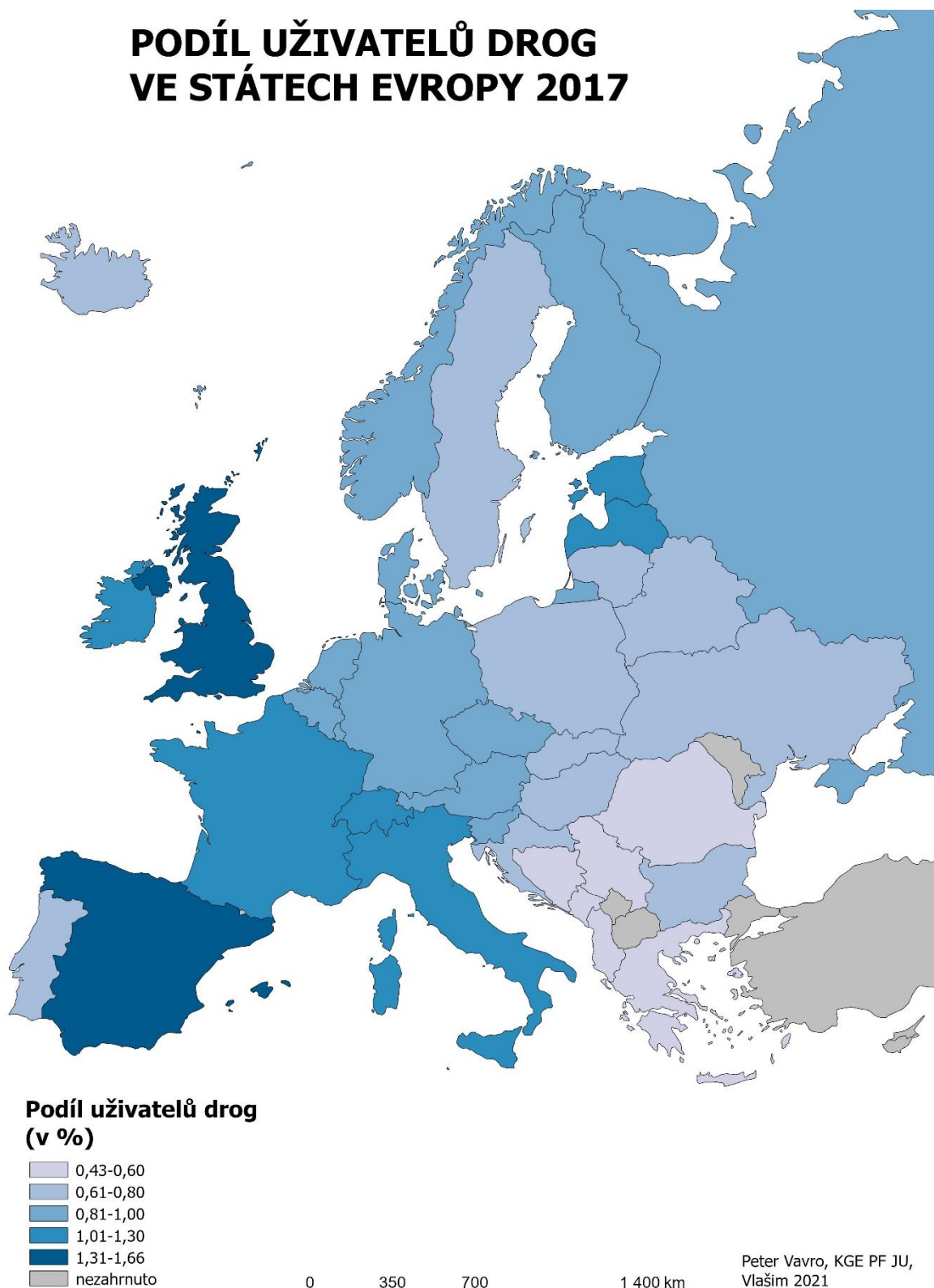
Prvním z ostatních ukazatelů, u kterého byla provedena korelace, je *spotřeba alkoholu v litrech na osobu za rok*. Předpokladem bylo, že spotřeba alkoholu má vliv na výskytu bezdomovectví. Samotná korelace jevu vykazuje hodnotu -0,135. Korelační koeficient vyšel záporně, což značí negativní závislost. Obecně lze konstatovat, že země Evropy jsou největšími konzumenty alkoholu na světě. Nejvyšší spotřebu alkoholu na osobu v litrech vykazuje Litva (14,9). Za ní následují státy jako Lotyšsko, Rumunsko, Bulharsko, Česko, Slovinsko, Německo, Belgie, Francie, Irsko a Portugalsko. Například v Německu je velmi populární Oktoberfest. Jedná se o největší pivní festival na světě, který se koná v Mnichově a sjíždí se tu obyvatelé ze všech koutů Evropy a světa. Větší sklony k alkoholismu mají muži, což je statisticky dokázáno. Ke státům, kde lidé tolik neholdují alkoholu, patří Itálie, Norsko, Černá Hora a Albánie. Hodnoty u těchto států nepřesáhnou 7,9 litru alkoholu na osobu za rok.

Jelikož vyšla korelace v negativní závislosti, značí to, že čím vyšší spotřeba alkoholu v zemi je, tím míra bezdomovectví klesá. Závislost mezi sledovanými jevy existuje, ale je velmi slabá. Ve státě Albánie se vyskytuje nejvyšší míra bezdomovectví a jedna z nejmenších spotřeb alkoholu. Naopak v Portugalsku je hodnota míry bezdomovectví jedna z těch nejmenších, ale lidé zde konzumují velké množství alkoholu.

Ve vybraných státech mimo Evropu se nekonzumuje tolik alkoholu. Nejvyšší podíl alkoholu v litrech na osobu patří Austrálii (10,6). Za ní následuje USA (9,8) a Chile (9,3). Nejméně alkoholu holdují lidé v Indonésii (0,8) a v Pákistánu (0,3). Jednou z příčin, proč je hodnota na tak malém čísle, je, že v Indonésii je na alkohol uvalena vysoká daň, to znamená, že alkohol je vysoce nákladná komodita. Alkohol se tu převážně pije jen v turistických destinacích. Naopak v Pákistánu je to dáno náboženskou tradicí. V zemi žije přes 96 % muslimů, kterým hrozí za konzumaci alkoholu postih.

Mapa 11: Podíl uživatelů drog ve státech Evropy 2017

PODÍL UŽIVATELŮ DROG VE STÁTECH EVROPY 2017

Podíl uživatelů drog v Evropě je posledním korelovaným indikátorem. Korelační koeficient nabył hodnoty -0,205. Jedná se o nejvyšší negativní závislost ze všech korelovaných indikátorů. Z kartogramu lze vypořozovat, že nejvyšší podíl uživatelů drog se vyskytuje v západní a jižní Evropě, respektive ve Velké Británii (1,66 %) a Španělsku (1,47 %). Důvodem tak vysokého podílu uživatelů drog bývá, že droga je lehce dostupná běžné veřejnosti a její cena není nikterak vysoká. V porovnání s mírou bezdomovectví tyto státy vykazují střední až nízké hodnoty. Naopak na Balkánském poloostrově se vyskytuje malý počet uživatelů drog. Příčinou je, že v těchto zemích se většinou drogy nevyužívají pro vlastní potřebu, ale distribuují se do jiných států Evropy a světa. Balkánské státy jsou také velmi nábožensky založené, což je jeden z hlavních faktorů, proč je zde tak nízká spotřeba drog.

Co se týče států mimo Evropu, tak nejvyšší podíl uživatelů drog vykazuje USA (3,45 %). Příčinou je dovážení drog ze Střední Ameriky a životní standardy ve státě. Dále byla zjištěna vysoká míra uživatelů v Kanadě (2,28 %) a Austrálii (2,32 %). Nejnížší podíly uživatelů drog se nachází v Indii (0,53 %) a Indonésii (0,59 %). Důvody jsou slabá dostupnost a vysoká cena drogy.

5.3 Analýza vlivu jednotlivých skupin ukazatelů

Po zhodnocení jednotlivých ukazatelů, přichází na řadu analýza skupin indikátorů. Cílem této analýzy je zjistit, jaké skupiny ukazatelů ovlivňují podíl bezdomovectví nejvíce. Z ekonomických ukazatelů byly vybrány 3 indikátory, ze sociálních 4 a z ostatních 2. Ke srovnání byl použit aritmetický průměr, který poukazuje na charakter závislosti na podílu bezdomovectví. Nicméně jelikož se hodnoty pohybují i v záporných číslech, tak bylo nutno vypočítat i absolutní průměr. Konečné výsledky lze pozorovat v tabulce č. 4.

Tab. č. 4: Analýza vlivu jednotlivých skupin ukazatelů

Ekonomické ukazatele	Korelační koeficient	Sociální ukazatele	Korelační koeficient	Ostatní ukazatele	Korelační koeficient
Hrubý domácí produkt (HDP/obyv.)	-0,045	Index kriminality	0,138	Míra alkoholismu	-0,135
Míra nezaměstnanosti	0,169	Index lidského rozvoje (HDI)	-0,129	Míra spotřeby drog	-0,205
Index ekonomické nerovnosti	0,005	Populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD/den)	0,235	-	-
-	-	Míra urbanizace	-0,171	-	-
Průměr	0,043		0,018		-0,170
Abs. Průměr	0,073		0,168		0,170

Vlastní zpracování

Nejvyšší absolutní průměr vykazují *ostatní ukazatelé* (0,170), kam spadá míra alkoholismu a míra spotřeby drog, které působí na sledovaný sociopatologický jev negativní závislostí. Vyšší hodnoty míry bezdomovectví byly sledovány u států, které mají nižší podíl spotřeby alkoholu a menší podíl uživatelů drog. Samozřejmě je nutno zmínit, že svou roli zde hrají i jiné faktory, které tyto korelované ukazatele ovlivňují. Každopádně závislost mezi těmito indikátory a podílem bezdomovectví existuje. V Albánii se nachází nízký počet uživatelů drog, protože ze států na Balkáně se drogy distribuují do dalších zemí světa, a přitom je v zemi vysoký počet bezdomovců. Všeobecně lze říci, že vyšší podíl uživatelů drog se vyskytuje ve státech, které jsou bohatší a mají poměrně vysoké HDP. Alkoholismus je obecně v celé Evropě velmi žádaná komodita.

Index kriminality, index lidského rozvoje (HDI), populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD/den) a míra urbanizace patřící do *sociálních ukazatelů* vykazují absolutní průměrnou hodnotu 0,168. Aritmetický průměr u této skupiny ukazatelů vyšel 0,018. Nejvyšší korelační koeficient vykazuje indikátor populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD/den), který pozitivně koreluje s mírou bezdomovectví a v určité míře ji ovlivňuje. I zde se však dají najít nepravidelnosti jako je tomu u Německa. Jako jedna z hypotéz bylo stanoveno, že míra urbanizace ovlivňuje výskyt bezdomovectví. Předpokladem bylo, že státy s vyšším podílem urbanizace vykážou vyšší hodnoty podílu bezdomovců. Avšak dle korelační analýzy míra urbanizace ovlivňuje sledovaný jev negativním způsobem.

Nejnižší absolutní průměr se objevil u *ekonomických ukazatelů*, kam spadá hrubý domácí produkt na obyvatele (HDP), míra nezaměstnanosti a index ekonomické nerovnosti. Ekonomické ukazatele obecně určují, jaké státy jsou na vyspělé úrovni a mají silnou ekonomiku a obráceně. Absolutní průměr vykázal hodnotu 0,073 a aritmetický průměr vyšel

0,043. Korelační koeficient u indexu ekonomické nerovnosti nabyl hodnoty 0,005, což znamená, že na sledovaný sociopatologický jev nemá téměř žádnou závislost. HDP vykazuje slabou negativní závislost a míra nezaměstnanosti se řadí k hlavním vlivům určující rozmístění bezdomovectví. Co se týče hrubého domácího produktu v paritě kupní síly na obyvatele, tak nejvyšší hodnotu vykazuje stát Lucembursko, kde hodnota HDP dosahuje 114 704 USD. Nejvyšší nezaměstnanost je patrná u států jižní a jihovýchodní Evropy.

Absolutní průměr všech sledovaných ukazatelů se pohybuje v intervalu $\langle 0,073; 0,170 \rangle$. Nelze s přesným určením zjistit, jaká skupina ukazatelů působí větším vlivem na sledovaný jev, neboť každá skupina obsahuje jiný počet indikátorů s menším či větším vlivem. Bylo vybráno jen pár ukazatelů z každé kategorie skupin, tudíž je nutno brát na výsledné hodnoty zřetel a není možné vyvodit jasné závěry.

6. Syntéza

Sociálně patologické jevy bývají v Evropě i po celém světě nerovnoměrně rozprostřeny, výjimku netvoří ani bezdomovectví. Prostorová diferenciacie sledovaného jevu je dána mnoha aspekty. Analytická část posloužila k zhodnocení všech vybraných indikátorů, které měly posloužit k pochopení pravidelností rozmístění bezdomovectví v Evropě. Někteří ukazatelé však nevykázali takové hodnoty, které se zprvu předpokládaly. Syntetická část se zaměřuje na generalizaci Evropy v rámci regionů podle Jeřábka a kol. (2013) a na zdůraznění hlavních determinantů. Generalizace pomůže k lepší interpretaci a zobecnění výsledků z pohledu regionů Evropy.

Pro interpretaci a zhodnocení výsledků v rámci regionů Evropy podle Jeřábka a kol. (2013) byla vytvořena tabulka č. 5 a mapa 12.

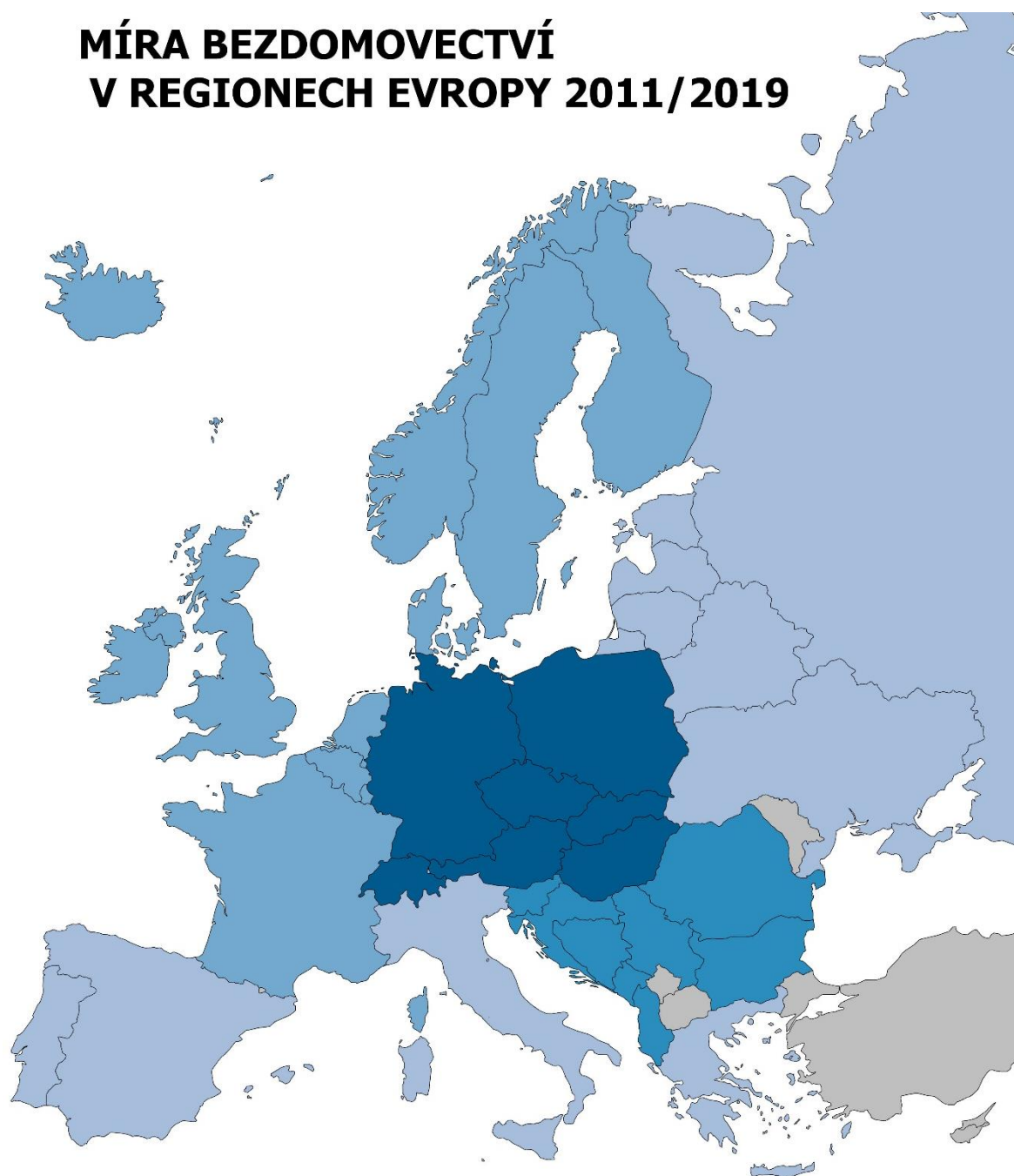
Tab. č. 5: Míra bezdomovectví v jednotlivých regionech Evropy

Region	Počet bezdomovců na 100 000 obyvatel
Jižní Evropa	77
Jihovýchodní Evropa	232
Západní Evropa	189
Severní Evropa	183
Střední Evropa	275
Východní Evropa	53

Vlastní zpracování

Mapa 12: Míra bezdomovectví v regionech Evropy 2011/2019

MÍRA BEZDOMOVECTVÍ V REGIONECH EVROPY 2011/2019

Míra bezdomovectví

- 53-100
- 101-200
- 201-250
- 251-275
- nezahrnuto

0 350 700 1 400 km

Peter Vavro, KGE PF JU,
Vlašim 2021
Zdroj: Jeřábek a kol. (2013),
etrs 1989 LAEA

Dle organizace FEANTSA se v Evropě vyskytuje něco málo přes 4 miliony bezdomovců a číslo se neustále zvyšuje. Míra bezdomovectví v rámci regionů se pohybuje v intervalu od 53 do 275 na 100 000 obyvatel. Je nutné zmínit, že ne všechny státy Evropy uplatňují stejnou definici bezdomovectví. Některá data o počtech bezdomovců, které přebírá FEANTSA bývají zastaralá či poněkud zavádějící, neboť tomuto problému určitý stát nepřikládá důležitost. Z těchto důvodů je potřeba nahlížet na čísla orientačně. I když je většina sociopatologických jevů obecně vázána na méně rozvinuté oblasti, o bezdomovectví toto pravidlo neplatí. Bezdomovci jsou nerovnoměrně rozmístěni po celém světě i v Evropě. K hlavním příčinám výskytu bezdomovectví se řadí vysoká nezaměstnanost, chudoba, špatná ekonomická situace státu a v neposlední řadě individuální selhání jedince ve společnosti, který se svým jednáním ocitl mezi bezdomovci. Příčin a argumentů je však mnoho viz. kapitola problematika bezdomovectví v globálním kontextu. Z toho důvodu mohou na bezdomovectví působit odlišné faktory v rámci jednotlivých regionů.

V rámci regionů Evropy je nejvyšší míra bezdomovectví sledována ve střední Evropě (275). Pro tento region je typická ekonomická vyspělost, vysoká míra urbanizace či poměrně nízká kriminalita. Ekonomická vyspělost upadá směrem na východ. Státy střední Evropy se dále vyznačují podobným kulturně-historickým vývojem. Nejpostiženějšími státy sledovaným jevem jsou Německo a Slovensko. Vládě v Německu se dlouhodobě vyčítá špatný boj s chudobou. Vážnějším problémem je migrace, kdy do státu putuje legálně i nelegálně velký počet imigrantů hlavně z Blízkého východu. Pro tyto osoby je složité najít zaměstnání nebo trvalý domov, proto se mluví o skupině, která často končí mezi bezdomovci. Na Slovensku za velkým počtem bezdomovců stojí hlavně poměrně početná romská populace, která je sice více orientovaná na východ, ale vyskytuje se prakticky po celé zemi. Ve větších městech si dokonce zakládá tzv. romská sídliště. Naopak nízké hodnoty ze států střední Evropy vykazují Švýcarsko a překvapivě Polsko s Maďarskem. Přitom se jedná o jinak orientované země. Švýcarsko se vyznačuje vysokou dynamikou ekonomiky, kdežto o Polsku toto neplatí i přesto, že se stát řadí mezi ty vyspělé z bývalého sovětského bloku. Podle Langerové (2007) v Polsku většina obyvatel žije na venkově, trpí chudobou a bezdomovectvím a jsou tam ohroženy nejvíce lidé bez zaměstnání a neúplné rodiny. Maďarsko se nachází ve velice špatné ekonomické situaci, kdy se ve státě stále rozšiřuje chudoba. Počet bezdomovců výrazně ovlivnila imigrace etnických Maďarů začátkem 90. let, i přesto je Maďarsko jednou ze zemí střední Evropy s nízkou mírou bezdomovectví.

Stejně jako u států střední Evropy lze pozorovat vyšší míru bezdomovectví ve státech jihovýchodní Evropy (232). Státy na Balkáně, jak se dají také nazvat, se vyznačují

velmi nízkým HDP, špatnou životní kvalitou, neprosperující ekonomikou a chudobou. Míra urbanizace se pohybuje pod průměrem zbytku Evropy a nezaměstnanost patří k těm největším problémům. Jihovýchodní Evropa je jakýmsi unikátem z pohledu sledovaného socio-patologické jevu, neboť zde leží stát s nejvyšší mírou bezdomovectví a stát s nejnižší mírou bezdomovectví. Albánie, patřící mezi deset nejchudších států Evropy, je tím státem s nejvyšším počtem bezdomovců na 100 000 obyvatel. Za tímto problémem stojí právě vysoká nezaměstnanost a chudoba, která postihuje celou zemi. Naopak nejnižší počet bezdomovců lze zaznamenat v Chorvatsku. Stát je charakteristický vyspělejší ekonomikou než většina států Balkánu. I když se zde vyskytuje poměrně vysoká nezaměstnanost, tak HDP každoročně stoupá. Je nutno podotknout, že pro státy Chorvatska a Albánie je možné zkreslení dat, jelikož jejich základna byla dosti úzká.

U států západní Evropy lze zaznamenat třetí nejvyšší míru bezdomovectví (189) v rámci regionů Evropy. Jedná se o státy, které spadají do tzv. modrého banánu. Vyznačující se stabilní politickou situací, nízkou chudobou a prosperující ekonomikou (Nováček 2015). Pro region je typická vysoká koncentrace obyvatel a s ním spojená vysoká míra urbanizace. Jeden z negativních pohledů na tyto státy činí poměrně vysoká kriminalita a narkomanie. Příčinou způsobující bezdomovectví v tomto regionu je utlačování etnických menšin, vyšší spotřeba alkoholu nebo vysoký podíl uživatelů drog jinak řečeno narkomanů. Drogy jsou velmi populární zejména ve Velké Británii, která se řadí mezi nejvíce problémové státy v Evropě z pohledu narkomanie. Do západních států migruje spousta obyvatel za vidinou lepšího života, ale ne vždy se to povede. To má poté za následek zvyšující se počet bezdomovců v tomto regionu.

Severské státy se vyznačují podobným podílem bezdomovectví (183) jako region západní Evropy. Region severní Evropy je typický vysokými hodnotami HDP i HDI a vysokou mírou urbanizace. Všechny tyto státy mají i podobné náboženství, jedná se ve většině o protestanty. Stejně jako u států západní Evropy, tak i do severských zemí putuje velké množství přistěhovalců, především do Norska a Švédska. Země se vyznačují úspěšným bojem s bezdomovectvím a chudobou. Finsko představilo národní program na snížení dlouhodobého bezdomovectví. Finové poskytují hostely pro ubytování bezdomovců, což jim usnadní návrat do společenského způsobu života (Flowecity 2019). Opakem Finska je Švédsko. Přitom Švédsko je stát, který si zakládá na pomoci sociálně vyloučených osob, avšak ve státě byl prosazen zákon, že pokud bezdomovec nebo jakákoliv osoba žebře na ulici, musí za to zaplatit pokutu. Tudíž zde bezdomovci mají těžké obstarat si peněžní prostředky alespoň na základní fyziologické potřeby (Gatestoneinstitute 2017). V Norsku a

Dánsku se s chudobou a bezdomovectvím vypořádávají obdobně jako ve Finsku. Island je státem, který je geografickou polohou vzdálen od Evropy, ale řadí se mezi severské státy. Jedná se o silně demokratickou zemi s malým počtem obyvatel.

Státy jižní Evropy se rozkládají na pobřeží Středozemního moře vyjímaje Portugalska. Jedná se o státy, které těží ze své polohy a teplého podnebí. Na HDP těchto států se podílí značný turistický ruch. Z hlediska míry bezdomovectví se řadí mezi státy s nízkým číslem (77) i přesto, že se státy dlouhodobě potýkají s vysokou mírou nezaměstnanosti. V Řecku tvoří cestovní ruch zhruba polovinu příjmů, to znamená, že pokud je cestovní ruch nějakým způsobem omezen, tak se země ocitá v ekonomické krizi. Důsledkem takovéto krize je stoupající počet bezdomovců. Španělsko a Itálie jsou na takové ekonomické úrovni, že mohou konkurovat státům západní či severní Evropy. Obecně lze tedy tvrdit, že problém s bezdomovci státy jižní Evropy poměrně úspěšně zvládají.

Region východní Evropy je na tom, co se týče výskytu bezdomovectví podobně, dokonce vykazují ještě menší podíl (53) než státy jižní Evropy. Jedná se o státy, které vznikly rozpadem Sovětského svazu a o země bývalého východního bloku. Region se vyznačuje stejným náboženským vyznáním, historickým kontextem, slabou výkonností ekonomiky, vysokou mírou kriminality a spotřeby alkoholu. Nováček (2015) připisuje zvýšené množství sociopatologických jevů v těchto zemích kvůli špatné životní úrovni, dlouhodobým ekonomickým problémům a organizovanému zločinu, který je patrný především v Rusku, Bělorusku a na Ukrajině. Region východní Evropy vykazuje nejnižší míru bezdomovectví. Příčinou mohou být zavádějící, zastaralá či neúplná data. Například Rusko nevede žádné statistiky o bezdomovcích od roku 2011. Bělorusko naopak poskytuje opravdu zavádějící data, neboť se jedná o prezidentskou republiku v čele s kontroverzním prezidentem Alexandrem Lukašenkem. V zemi platí zákonná pracovní povinnost, proto Bělorusko vykazuje velmi nízká čísla ohledně nezaměstnanosti. Na Ukrajině existuje poměrně velké množství organizací, které poskytují bezdomovcům stravu, obydlí a jiné sociální služby. Pro státy východní Evropy je typická nadměrná konzumace alkoholu. Jedná se především o domácí pálenky, které se neuvádí do statistik. K sociálním problémům v těchto zemích se řadí například i vysoký počet cizinců, kteří zde nenajdou uplatnění v žádném zaměstnání a uchýlí se na ulici.

Z vybraných mimoevropských států se většina vyznačuje vysokou mírou bezdomovectví, výjimku tvoří Japonsko a Chile. Asijský stát patří k těm nejvyspělejším z celého světa a vykazuje malé hodnoty chudoby. V Chile se jedná hlavně o mentalitu lidí, kteří bezdomovcům ochotně pomáhají. Naopak naprosto extrémní hodnoty vykazuje Pákistán

(9425,1), Indonésie (1120,7) a Indie (5765). Jedná se o státy, které se vyznačují slabými ekonomikami a poměrně nízkou mírou urbanizace. V Indii žije více než 20 % obyvatel pod hranicí chudoby, což má za následek vysoký počet bezdomovců, kteří se v Indii vyskytují téměř na každém rohu. USA vykazuje hodnotu míry bezdomovectví (173) na 100 000 obyvatel a počty bezdomovců nadále rostou. Jedním z důvodů jsou vysoké ceny bytů. Pro člověka pracujícího za minimální mzdu v Americe, je téměř nemožné sehnat bydlení. Hlavní koncentrace bezdomovců se nachází v Kalifornii, kde se jich většina ubytovává ve stanech. Sousední Kanada také bojuje s vyšším výskytem bezdomovců. Austrálie je státem, kde se dlouhodobě snaží s počtem bezdomovců vypořádat, ale míra bezdomovectví je stále vysoká.

Tab. č. 6: Hodnoty ukazatelů v rámci regionů Evropy

Region Evropy	Míra bezdomovectví	HDP/obyv. v.	Míra nezaměstnanosti v %	Index ekonomické nerovnosti	Index kriminality	HDI	Populace žijící pod hranicí chudoby v %	Míra urbanizace v %	Míra spotřeby alkoholu v l.	Míra užívání drog v %
Jižní	77,4	26383	11,85	34,7	36,54	0,87	0,85	73,4	10,05	0,97
Jihovýchodní	231,6	11364	9,71	34,05	34,13	0,82	1,79	58,65	9,98	0,6
Západní	189,3	62454	5,23	31,66	40,15	0,92	0,15	84,34	11,8	1,1
Severní	182,6	60497	4,82	27,74	30,86	0,94	0,12	87,18	9,38	0,83
Střední	275,2	36147	3,81	29,17	28,32	0,89	0,38	66,82	12,3	0,86
Východní	52,8	13810	6,02	32,02	34,69	0,83	0,35	71	11,83	0,87
korelační koeficient	-	0,135	0,266	0,206	0,498	0,167	-0,445	0,553	-0,132	0,654

vlastní zpracování

Z tabulky č. 6 (hodnoty v rámci regionů) jsou při porovnání s tabulkou č. 3 (hodnoty v rámci všech států) patrné rozdíly korelačního koeficientu. Všechny ukazatele vykazují rozdílné hodnoty kromě míry spotřeby alkoholu. Největší změnu zaznamenal ukazatel míry užívání drog, který se vyšplhal na hodnotu 0,654, což značí poměrně silnou závislost narkomanů na bezdomovectví. Velké rozdíly v regionálním měřítku také zaznamenaly indikátory indexu ekonomické nerovnosti, indexu kriminality a míry urbanizace. Index ekonomické nerovnosti v analýze nevykázal téměř žádnou závislost na sledovaném sociopatologickém jevu, ale nyní se dostává na hodnotu 0,206, což znamená pozitivní závislost vůči

sledovanému jevu. Zcela odlišně také vyšli ukazatelé HDP a HDI, kteří shodně v analýze vykazali negativní hodnotu a tím i nepřímou závislost na sledovaném jevu. V rámci regionů se dostali do přímé slabé závislosti. Vliv populace žijící pod hranicí chudoby v regionálním srovnání vykazuje hodnotu -0,445, zatímco v analýze za jednotlivé státy vykázal hodnotu 0,235 tedy pozitivní.

Je velice obtížné hledat souvislosti mezi ukazateli a mírou bezdomovectví, jelikož rozmístění bezdomovectví podmiňuje mnohem více faktorů či ukazatelů z mnoha oblastí studia. To ovšem neznamená, že by dané korelující indikátory neměly na bezdomovectví žádný vliv. Klíčovými ukazateli byly hrubý domácí produkt (HDP), míra spotřeby alkoholu v litrech, míra nezaměstnanosti, index kriminality a míra urbanizace, které měly za úkol potvrdit či vyvrátit stanovené vstupní hypotézy.

Hned v první hypotéze bylo stanoven předpoklad, že vyspělejší ekonomika státu znamená vyšší kvalitu života v zemi, tak ve státech s vyšší hodnotou *HDP* je pravděpodobně nižší podíl bezdomovců, což se nepotvrzuje na úrovni států ani na úrovni regionální. Tuto skutečnost lze uvést na příkladu Německa, které je ekonomicky silné, ale zaznamenává třetí nejvyšší míru bezdomovců v Evropě.

Míra spotřeby alkoholu je dalším ukazatelem, u kterého se předpokládá vliv na sledovaný jev. Korelace tohoto indikátoru z pohledu všech států Evropy a poté i v regionálním srovnání vykazala negativní hodnotu. Konzumace alkoholu je všeobecně v Evropě velmi vysoká.

Dalším klíčovým ukazatelem byla zvolena *míra nezaměstnanosti*. Vysoké hodnoty tohoto ukazatele vykazuje region jižní Evropy a státy Balkánského poloostrova. V těchto regionech dochází k velké nerovnováze na trhu práce. Předpokladem bylo, že státy s vyšší nezaměstnaností budou mít větší výskyt bezdomovců. Toto tvrzení lze uplatnit na region jihovýchodní Evropy. Z pohledu států jižní Evropy zde vznikají jisté nepravidelnosti.

Index kriminality udává počet spáchaných trestných činů za dané časové rozmezí na určitém území (NUMBEO 2020). Michálek (2012) tvrdí, že mezi bezdomovci se nachází spousta osob, které páchají trestné činy. Z tohoto důvodu lze předpokládat, že ve státech s vyšším indexem kriminality přibývá bezdomovců, kteří jsou právě kriminalitou ovlivněni. Toto tvrzení lze částečně uplatnit na státy západní Evropy, která vykazuje vysoké hodnoty indexu kriminality a mediánové hodnoty míry bezdomovectví, vyjímaje Belgie.

Taktéž jako kriminalita je pro západní státy typická vysoká *míra urbanizace*. Vysoké hodnoty urbanizace se dále vyskytují u severských zemí. V jedné z hypotéz bylo řečeno, že čím více je stát urbanizován, tím více je postižen sledovaným sociopatologickým jevem.

Jedná se o státy s vysokou anonymitou a koncentrací obyvatel do velkých měst, země politicky stabilní a na vysoké ekonomické úrovni. Je nutno podotknout, že urbanizace s sebou přináší spoustu pozitiv, ale i negativ. Je pravdou, že v tyto státy opravdu vykazují vyšší hodnoty bezdomovectví, ale i zde existují výjimky, které se týkají například Finska, Belgie, Norska a Dánska. Finsko je známo svou národní politikou na pomoc bezdomovcům, tudíž není divu, že se ve státě nachází opravdu malé procento bezdomovců.

Z výsledků analýzy a syntézy je patrné, že rozmístění bezdomovectví v Evropě nevykazuje žádné pravidelnosti a výskyt je nerovnoměrný. Existují indikátory (index kriminality, míra nezaměstnanosti, HDI, míra urbanizace), pro které je sledovaný jev ve státě pravděpodobnější. Neplatí to však pro všechny státy a vyskytují se zde nepravidelnosti. Výskyt bezdomovectví je v každém státě ovlivňován i mnoha jinými determinanty.

7. Závěr

Výskyt bezdomovectví je v Evropě prostorově diferenciován. Rozmístění tohoto sociopatologického jevu je zapříčiněno mnoha faktory, které působí na jev rozdílnými vlivy. Pomocí analýzy a následné syntézy lze pouze zhruba naznačit příčiny, které mohou diferenciaci podmiňovat. Bezdomovectví je globálním problémem, za kterým stojí mnoho aspektů z různých oblastí studií, a které nelze všechny zmínit a probírat do hloubky v jedné práci. Eventuální je i zkrácení výsledků, kvůli možným nepřesným nebo zastaralým datům.

Hlavní částí práce bylo analyzovat prostorovou diferenciaci sledovaného jevu na úrovni států Evropy. Z výsledků míry bezdomovectví je nejhůře tímto problémem postižena Albánie. Jedná se o jeden z nejchudších států Evropy. Hned za ní následuje Slovensko s Německem, u kterých byla také zjištěna vysoká míra daného jevu. V případě Německa lze hovořit o velkém přísmu imigrantů z Blízkého východu. U Slovenska se jedná hlavně o romskou populaci, která je ve státě velmi výrazná. Naopak nejméně bezdomovců se nachází v Chorvatsku, Belgii a Litvě. Z hlediska regionálního postavení si ideálně stojí region východní a jižní Evropy, kde míra bezdomovectví nevykazuje vysoká čísla, ačkoli jsou tyto regiony obecně známy vyšší kriminalitou, nezaměstnaností nebo ekonomickou nerovností. Naopak nejvyšší hodnoty v rámci sledovaného sociopatologického jevu vykazuje region střední Evropy, který se vyznačuje velmi nízkou mírou nezaměstnanosti.

V úvodu práce bylo stanoveno 5 hypotéz, které je nutné zodpovědět. *První hypotéza* se týkala HDP, kdy se v ekonomicky silnějších státech předpokládá nižší počet výskytu bezdomovců. Hypotéza platí pro státy jako Španělsko, Itálie, Belgie, Norsko či Švýcarsko. Toto tvrzení nelze použít na všechny státy Evropy, neboť tu jsou jisté nepravidelnosti, kdy ekonomicky silná země má vysoký počet bezdomovců. Příkladem je Německo a Švédsko. Korelační koeficient nabyl negativní hodnoty pro samostatné státy Evropy, ale v regionálním měřítku přešel do pozitivní hodnoty, ačkoli závislost je poměrně slabá. Hypotézu tedy nelze stoprocentně potvrdit.

Druhá hypotéza se zabývá vlivem míry spotřeby alkoholu na bezdomovectví. Všeobecně je známo, že Evropa je kontinentem, kde se vypije nejvíce alkoholu na světě. Korelační analýza vykazovala negativní slabou hodnotu. Nelze tedy prokazatelně tvrdit, že míra spotřeby alkoholu ovlivňuje výskyt bezdomovectví i přesto, že ze sociálního hlediska je to více než pravděpodobné.

Třetí hypotéza se věnuje pohledu míry nezaměstnanosti na sledovaný jev. Je patrné, že ztráta zaměstnaní, může člověka dostat do velkých sociálních problémů, které poté vedou

až do extrémní formy a tou je bezdomovectví. Tuto hypotézu lze uplatnit na určité státy jihovýchodní Evropy (Albánie, Srbsko, Bosna a Hercegovina). Naopak státy jižní Evropy jsou obecně známy svou vysokou nezaměstnaností, ale výsledky míry bezdomovectví vykazují malé hodnoty. Výjimku tvoří Řecko. Hypotézu nelze potvrdit z regionálního hlediska, ale v určitých možnostech se dá uplatnit na samostatné státy Evropy.

Čtvrtá hypotéza se zabývá předpokladem, že čím vyšší je index kriminality ve státě, tím vyšší je i míra sledovaného sociopatologického jevu. Největší kriminalita se vyskytuje v zemích západní Evropy, kde se potvrdila i vyšší míra bezdomovectví, výjimku tvoří pouze Belgie. Z pohledu této hypotézy je zavádějící region střední Evropy, která se pyšní velmi nízkými čísly kriminality, ale z hlediska regionálního mu patří první příčka v míře bezdomovectví. Hypotézu tedy nejde jednoznačně vyvrátit ani potvrdit.

Pátá hypotéza predikuje možný vliv urbanizace na podílu bezdomovectví. Typickými regiony, které vykazují vysokou míru urbanizace, jsou státy západní Evropy a severské státy. Jedná se o státy s vysokým počtem obyvatel a ekonomicky vyspělé. Korelační koeficient v analýze pro samostatné státy nabyl záporné hodnoty, ale z pohledu regionálního vykázal poměrně silnou pozitivní závislost. Hypotézu lze potvrdit u většiny států západní a severní Evropy kromě států Belgie, Norsko, Finsko a Dánsko. Tyto státy se pozitivně zapojují do boje s bezdomovectvím a napomáhají sociálně vyloučeným osobám „postavit se na nohy“. Tudíž nelze hypotézu stoprocentně potvrdit.

Lze tvrdit, že prostorové rozmístění bezdomovectví je zapříčiněno více aspekty, které sahají do oborů sociologie, psychologie a dalších, tudíž je nelze všechny obsáhnout v této práci. Přínos výzkumu je takový, že výskyt bezdomovců v každém státě Evropy není podmíněn pouze jedním indikátorem, ale ukazatelé se mezi sebou prolínají a působí rozdílnou intenzitou. Byla zjištěna spousta nepravidelností na území Evropy z pohledu sledovaného jevu. Fenomén bezdomovectví je po celé Evropě roztroušen nerovnoměrně a každý stát s tímto globálním problémem bojuje po svém. Některé státy vykazují iniciativu v řešení tohoto problému, jiné nechávají problém bez povšimnutí. Pro některé státy jsou bezdomovci dokonce spodina společnosti, která nemá nárok na pomoc. Problémy jsou viditelné i ve statistikách, kdy některé státy poskytují zavádějící data či data vůbec neaktualizují. V blízké době se počítá s dalším nárůstem bezdomovců, neboť se na tom podílí korona virová krize, která za sebou nechala spoustu lidí bez zaměstnání a tím jsou náchylnější, k tomu se ocitnout na ulici. Státy, které bojují s vysokým počtem bezdomovců, by se měly inspirovat například Finskem a jeho národní politikou na pomoc bezdomovcům. Z dlouhodobého hlediska je

potřeba tuto globální problematiku začít řešit. O to se pokouší organizace FEANTSA, která dlouhodobě pracuje na tom, aby bezdomovectví vymizelo ze současné společnosti.

8. Zdroje a literatura

Casino.org (2016): Global Gambling Industry in Recent Years.

<https://www.casino.org/features/gambling-statistics/> (12.2.2021)

CLOKE, P., MAY, J., JOHNSEN, S. (2008): Performativity and affect in the homeless City. Environment and planning D. Society and space, volume 26, pp. 241-263.

CVEČEK, D. (2007): Návrh udržitelného rozvoje sociálních služeb pro bezdomovce: Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR. Praha, Grada, 104 s.

DIDENKO E, PANKRATZ N. (2007): Substance use: Pathways to homelessness? Or a way of adapting to street life? Visions: BC's Mental Health and Addictions Journal, 4(1), pp. 9-10

EDGAR, B., MEERT, H. (2004): Third Review of Statistics on Homelessness in Europe, Developing an Operational, Definition of Homelessness, FEANTSA, 48 s.

Epochplus (2019): Nejchudší země světa: Somálsko, Burundi, Libérie.

<https://epochplus.cz/nejchudsi-zeme-sveta-somalsko-burundi-liberie/> (5.2.2021)

EUROSTAT (2020): The production of data on homelessness and housing deprivation in the European Union: survey and proposals.

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5832745/KS-CC-04-008-EN.PDF.pdf/2a7f26b4-4a10-4f05-a43a-52786a114279?t=1414779149000> (12.9.2020)

FEANTSA (2018): ETHOS.

https://www.feantsa.org/download/cz___8621229557703714801.pdf (20.10.2020)

FEANTSA (2017): Europe and Homelessness.

<https://www.feantsa.org/download/europe-and-homelessness-alarming-trends3178124453170261721.pdf> (20.8.2020)

FEANTSA (2017): Homeless in Europe.

<https://www.feantsa.org/download/increases-in-homelessness4974810376875636190.pdf> (18.8.2020)

FISHER, S., a ŠKODA, J. (2014): Sociální patologie. 2. rozšř. a aktual. vydání Praha, Grada, 232 s.

FISCHER, J., FISCHER, J. (2005): Měříme správně hrubý domácí produkt. Statistika, 42(3), s. 177-187

Flowee City (2019): Proč je Finsko jedinou zemí v Evropě, kde bezdomovců ubývá.

<https://www.flowee.cz/floweecity/styl/6807-proc-je-finsko-jedinou-zemi-v-evrope-kde-bezdomovcu-ubyva> (20.3.2021)

FLORIÁN, D. (2010): Proces vzniku a stádia bezdomovectví. Bakalářská práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 51 s.

Gatestone Institute (2017): Bezdomovci ve Švédsku jsou ponecháni venku v zimě.

<https://cs.gatestoneinstitute.org/11577/bezdomovci-svedsku> (20.3.2021)

HALÁS, M., BRYCHTOVÁ, Š., FŇUKAL, M. (2013): Základy humánní geografie 1: Geografie obyvatelstva. Univerzita Palackého v Olomouc, katedra geografie, 69 s.

HAVLÍKOVÁ, P. (2014): Právní a ekonomický úhel pohledu na příčiny vzniku a možnosti řešení bezdomovectví. Brno, 75 s.

HEJNAL, H. (2011): Etnografie (extrémní) chudoby: Teoretické a empirické implikace výzkumu bezdomovců. Plzeň, s. 171-172

HNÁT, M. (2005): Člověk a globalizující se svět. Bakalářská práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Institut mezioborových studií, Brno, 42 s.

HRADECKÁ, V., a HRADECKÝ, I. (1996): Bezdomovství-extrémní vyloučení. Naděje, občanské sdružení. Praha, 102 s.

HRADECKÝ, I. a kol. (2007): Definice a typologie bezdomovství, 1., 50 s.

HŮRKOVÁ, Š. (2012): Problematika sociálně patologický jevů – chudoba, bída a bezdomovectví. Bakalářská práce. Znojmo, 70 s.

CHAMIE, J. (2020): As Cities Grow, So Do the Numbers of Homeless. YaleGlobal online. <https://yaleglobal.yale.edu/content/cities-grow-so-do-numbers-homeless> (15.2.2021)

CHROMÝ, P. (2009): Region a regionalismus. Geografické rozhledy, 19, č. 1, s. 2-5

JUDA, L. (2011): Sociální problémy nezaměstnanosti a bezdomovectví. Bakalářská práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 58 s.

KELLER, J. (2013): Posvícení bezdomovců: Úvod do sociologie domova. Praha, sociologické nakladatelství Slon, 292 s.

KLADIVO, P. (2013): Základy statistiky. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, 62 s.

- KOBULEJOVÁ, A. (2012): Bezdomevctví. Bakalářská práce, Technická univerzita v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, katedra sociálních studií a speciální pedagogiky, 81 s.
- KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. (2007): Sociální patologie. Gaudeamus, 50 s.
- KUCHAŘOVÁ, V. a kol. (2015): Vyhodnocení dostupných výzkumů a dat o bezdomevctví v ČR a návrhy postupů průběžného získávání klíčových dat. VÚPSV, 219 s.
- KYMLOVÁ, L. (2019): Prostorová diferenciacie výskytu narkomanie v Evropě. Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta pedagogiky, katedra geografie, 66 s.
- LANGEROVÁ, L. (2007): Bezdomevctví jako sociální fenomén naší doby. Diplomová práce. Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity, České Budějovice, 105 s.
- LÁTAL, R. (2016): Bezdomevctví. Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta cyrilometodějská teologická, katedra křesťanské výchovy, 66 s.
- MACEŠKOVÁ, M., OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J. (2009): Sociálně prostorová diferenciacie v České republice: implikace pro veřejnou (regionální) politiku. Ekonomický časopis, 7 (57), s. 700-715
- MANDYS, J. (2008): Bezdomevctví v kontextu společenské zakázky. V sociální práci, s. 113-119
- MAREŠ, P., HORÁKOVÁ, M., RÁKOCZYOVÁ, M. (2008): Sociální exkluze na lokální úrovni. VÚPSV, 77 s.
- MARTINKOVÁ, V. L. (2009): Bezdomevctví a závislost na alkoholu. Diplomová práce, Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií. Praha, 99 s.
- MICHÁLEK, F. (2012): Kriminalita a bezdomevctví. Bakalářská práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 65 s.
- MRAVČÍK, V. a kol. (2013): Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2013. Praha: Úřad vlády České republiky.
- MUÑOZ, M. a kol. (2005): Role of Stressful Life Events in Homelessness: An Intragroup analysis. In. American Journal of Community Psychology, volume 35, pp. 35-47
- NAKONEČNÝ, M. (1970): Sociální psychologie. 1. vyd. Praha, 394 s.
- NEŠPOR, K. (2006): Už jsem prohrál dost: příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet, 130 s.

- NOVÁČEK, A. (2015): Vraždy ve světě: makroregionální srovnání. *Geografické rozhledy*, 24, č. 5, s. 14-15
- NUMBEO (2020): Crime index by country.
https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2020_ (10.11.2020)
- OECD (2020): Homeless population.
<https://www.oecd.org/els/family/HC3-1-Homeless-population.pdf> (20.8.2020)
- Our World In Data (2016): Alcohol consumption per person.
<https://ourworldindata.org/alcohol-consumption> (8.11.2020)
- Our World In Data (2017): Homelessness.
<https://ourworldindata.org/homelessness> (25.9.2020)
- Our World In Data (2018): Urbanization.
<https://ourworldindata.org/urbanization> (9.11.2020)
- Our World In Data (2019): Drug Use.
<https://ourworldindata.org/drug-use> (8.11.2020)
- PECHOVÁ, E. (2013): Nezaměstnanost a koncept chudoby. Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, katedra veřejné správy, 47 s.
- POPELA, T. (2012): Kriminalita a bezdomovectví. Bakalářská práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta sociální pedagogiky, katedra psychologie, 72 s.
- PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. (2008): Bezdomovectví. Triton, 93 s.
- SHELTON, K. H. a kol. (2009): Risk factors for homelessness: Evidence from a population-based study. *Psychiatr Services*, 60(4), 465–72.
- SIWEK, T. (2011): Percepce geografického prostoru. Česká geografická společnost, Praha, 159 s.
- SKOKAN, L. (1999): Úvod do geografie II., Pedagogická Fakulta UJEP v Ústí. n. L., Teplice, 157 s.
- STRNAD, A. a kol. (2019): Bezdomovectví a veřejný prostor. *Architekti bez hranic v Praze*, 114 s.
- SÝKORA, L. (2000): Globalizace a její společenské a geografické důsledky. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 60-75
- SYROVÁTKA, M. (2008): Jak (ne)měřit kvalitu života. Kritické pohledy na index lidského rozvoje. *Mezinárodní vztahy*, 43, č. 1, s. 9-37

ŠOUREK, D. (2019): Prostorová diferenciacie výskytu prostituce ve světě. Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta pedagogiky, katedra geografie, 74 s.

ŠTĚCHOVÁ, M. (2008): Bezdomovci a vybrané sociálně patologické jevy. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Praha, 22 s.

ŠTĚCHOVÁ, M., LUPTÁKOVÁ, M., KOPOLDOVÁ, B. (2008): Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 110 s.

The World Bank (2019): GDP.

https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?most_recent_value_desc=true (8.11.2020)

United Nations Development Programme (2019): Human Development index (HDI).

<http://hdr.undp.org/en/indicators/137506> (6.11.2020)

United Nations Development Programme (2018): Income inequality, Gini coefficient.

<http://hdr.undp.org/en/indicators/67106> (15.11.2020)

United Nations Development Programme (2018): Population living below income poverty line.

<http://hdr.undp.org/en/indicators/167106> (11.12.2020)

United Nations Development Programme (2019): Unemployment.

<http://hdr.undp.org/en/indicators/140606> (9.11.2020)

URBAN, L., DUBSKÝ, J. (2008): Sociální deviace., Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Plzeň, 167 s.

VÁGNEROVÁ, M. (2004): Psychopatologie pro pomáhající profese. Vyd. 3. Praha 8: Portál, 872 s.

VÁGNEROVÁ, M., (2008): Psychopatologie pro pomáhající profese. 4. rozšířené a přepracované vydání, Praha, 753 s.

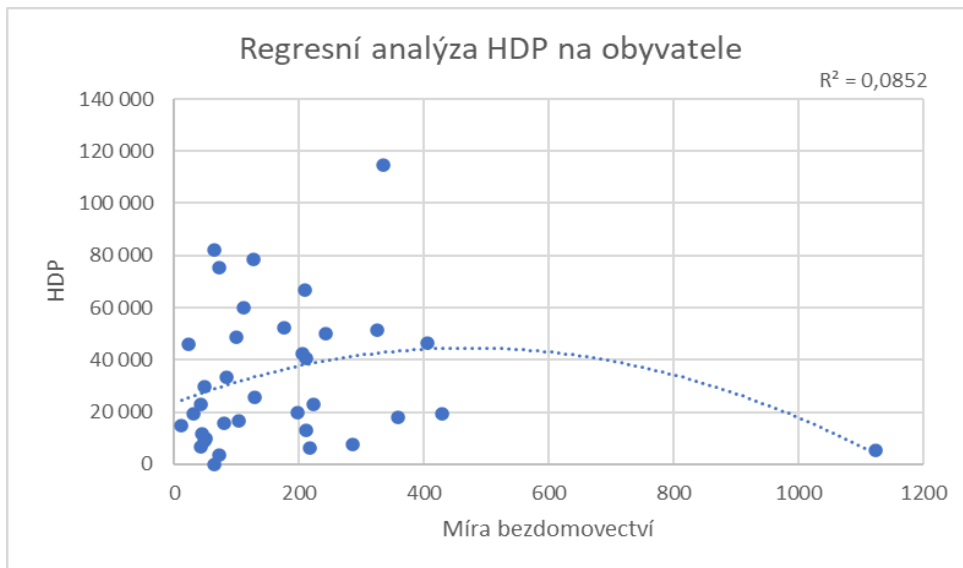
VÁGNEROVÁ, M., CSÉMY, L., MAREK, J. (2014): Bezdomovectví jako alternativní způsob existence mladých lidí. Praha, Karolinum, 338 s.

9. Seznam tabulek, map a grafů

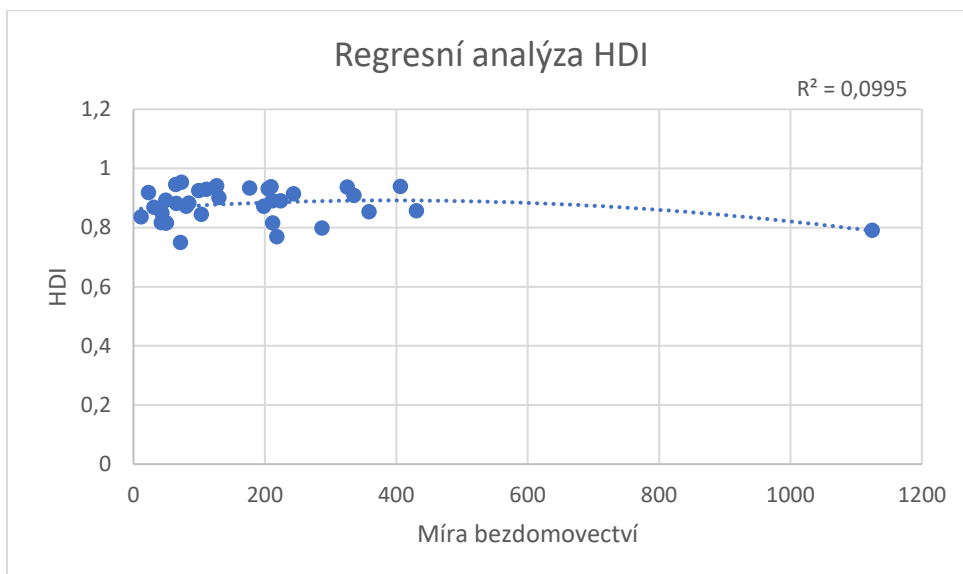
Tab. č. 1: Přehled ukazatelů	16
Tab. č. 2: Státy s nejvyšším a nejnižším podílem bezdomovectví v Evropě	30
Tab. č. 3: Statistické hodnoty jednotlivých ukazatelů	32
Tab. č. 4: Analýza vlivu jednotlivých skupin ukazatelů	52
Tab. č. 5: Míra bezdomovectví v jednotlivých regionech Evropy	54
Tab. č. 6: Hodnoty ukazatelů v rámci regionů Evropy	59
Tab. č. 7: Míra bezdomovectví ve vybraných státech	76
Mapa 1: Regionalizace Evropy	21
Mapa 2: Míra bezdomovectví ve státech Evropy 2011/2019	28
Mapa 3: Hrubý domácí produkt (HDP) ve státech Evropy 2019	34
Mapa 4: Míra nezaměstnanosti ve státech Evropy 2019	36
Mapa 5: Index ekonomické nerovnosti ve státech Evropy 2018	38
Mapa 6: Index kriminality ve státech Evropy 2020	40
Mapa 7: Index lidského rozvoje ve státech Evropy 2018	42
Mapa 8: Populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD/den) ve státech Evropy 2018 ..	44
Mapa 9: Míra urbanizace ve státech Evropy 2017	46
Mapa 10: Spotřeba alkoholu v litrech na osobu ve státech Evropy 2016	48
Mapa 11: Podíl uživatelů drog ve státech Evropy 2017	50
Mapa 12: Míra bezdomovectví v regionech Evropy 2011/2019	55
Graf č. 1: Regresní analýza HDP na obyvatele	71
Graf č. 2: Regresní analýza HDI	72
Graf č. 3: Regresní analýza míry nezaměstnanosti	72
Graf č. 4: Regresní analýza indexu kriminality	73
Graf č. 5: Regresní analýza spotřeby alkoholu na l./osobu	73
Graf č. 6: Regresní analýza míry urbanizace	74
Graf č. 7: Regresní analýza indexu ekonomické nerovnosti	74
Graf č. 8: Regresní analýza spotřeby drog	75
Graf č. 9: Regresní analýza populace žijící pod příjmové chudoby (1,90 USD/den)	75

10. Přílohy

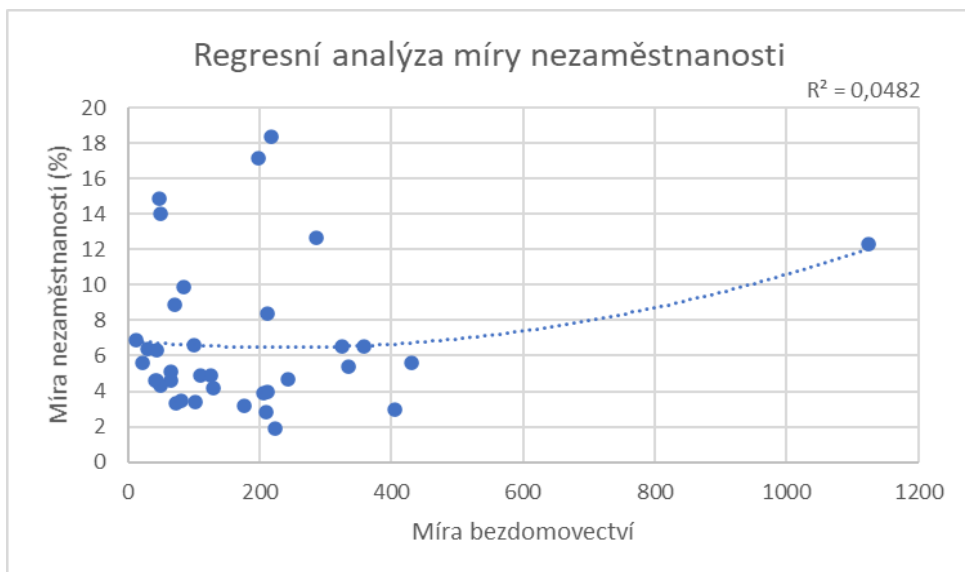
Graf č. 1: Regresní analýza HDP na obyvatele

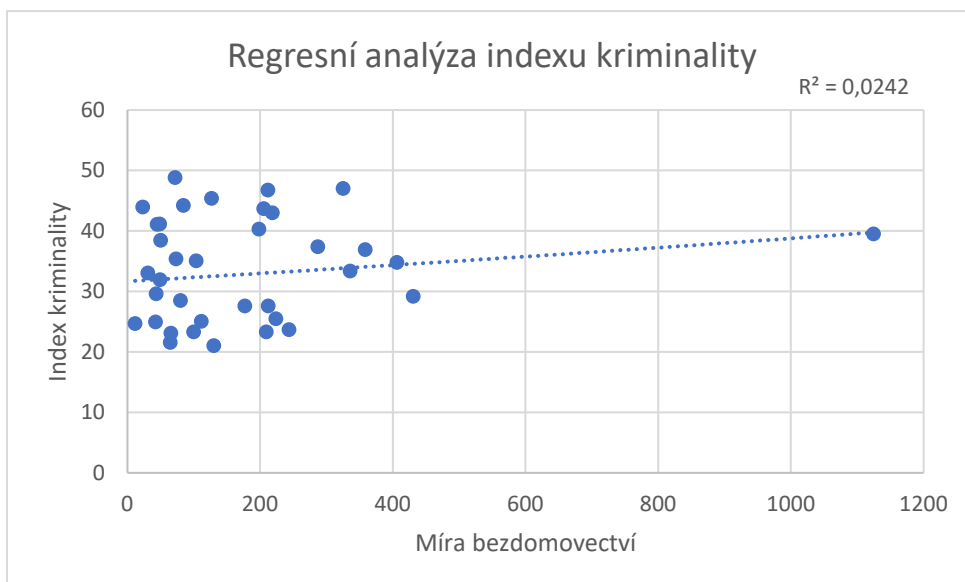
Graf č. 2: Regresní analýza HDI

Graf č. 3: Regresní analýza míry nezaměstnanosti

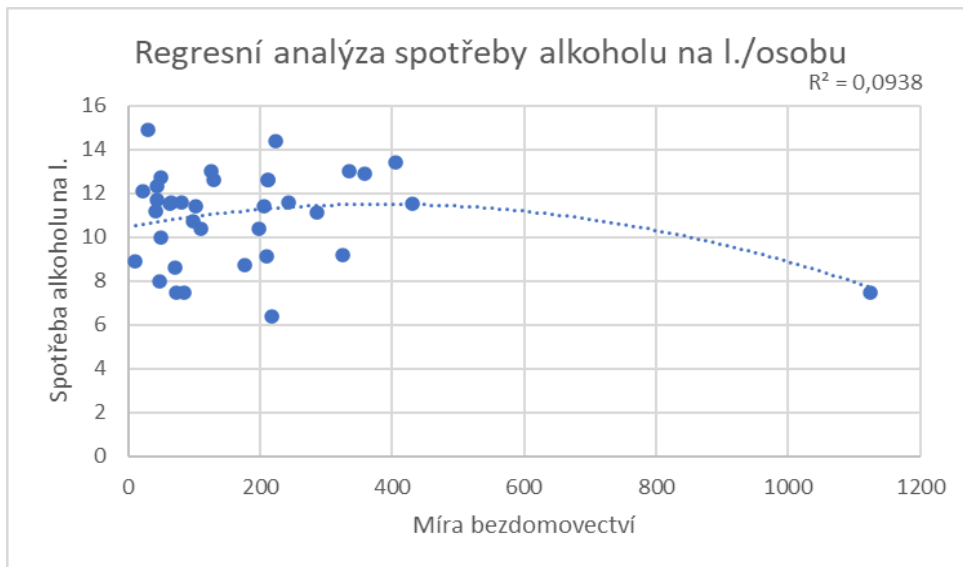

Graf č. 4: Regresní analýza indexu kriminality

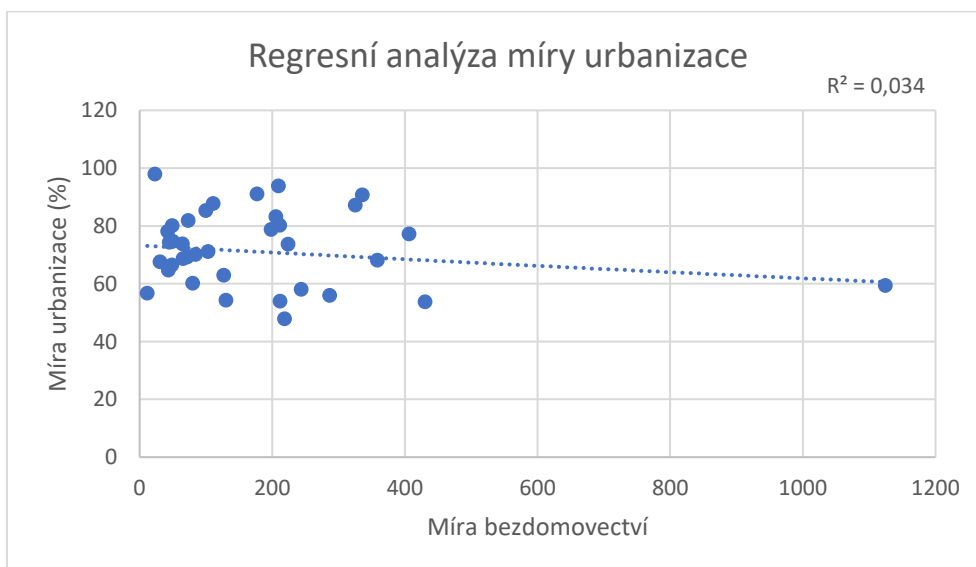

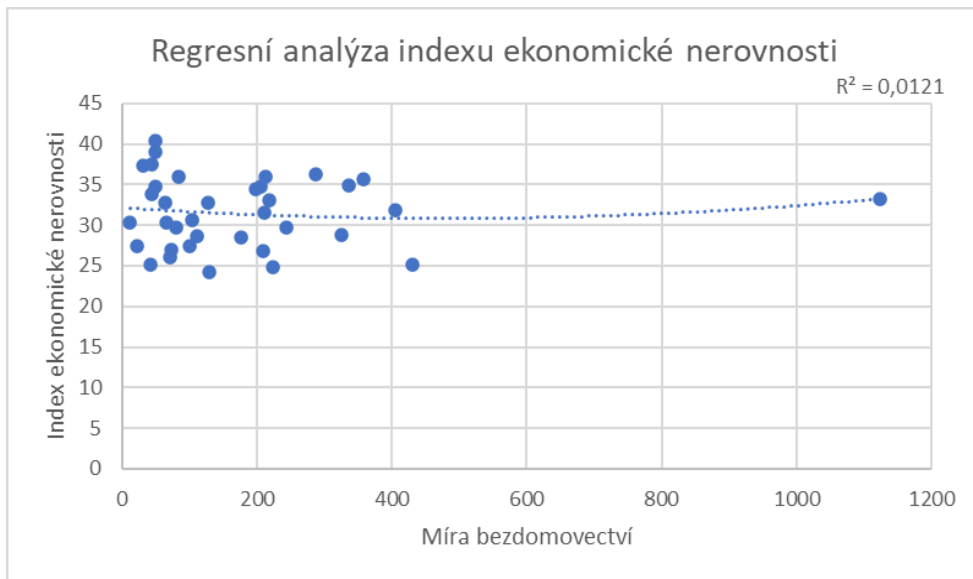
Graf č. 5: Regresní analýza spotřeby alkoholu na l./osobu

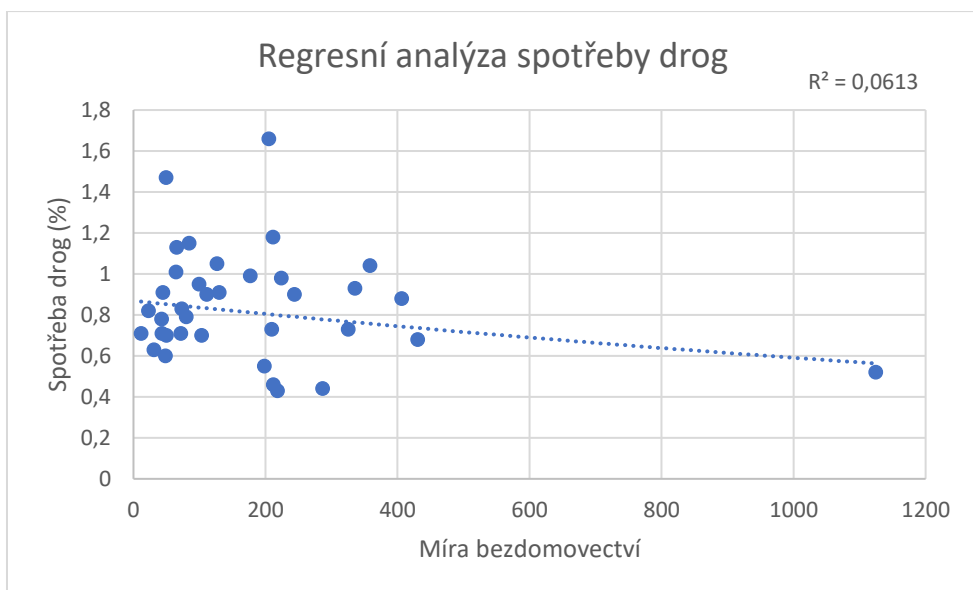
Graf č. 6: Regresní analýza míry urbanizace

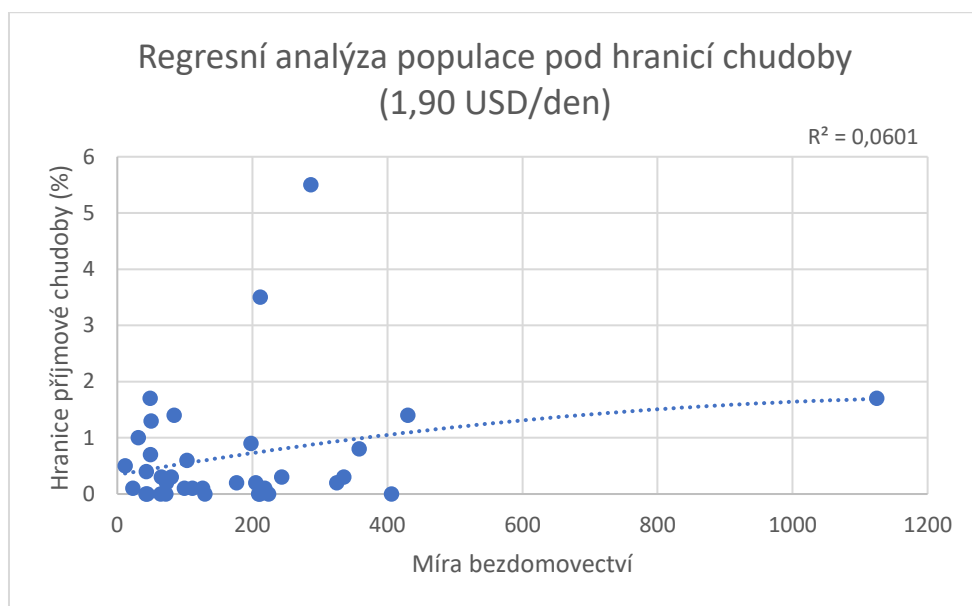
Graf č. 7: Regresní analýza indexu ekonomické nerovnosti

Graf č. 8: Regresní analýza spotřeby drog

Graf č. 9: Regresní analýza populace žijící pod hranicí chudoby (1,90 USD/den)

Tab. č. 7: Míra bezdomovectví ve vybraných státech

Stát	Bezdomovectví na 100 000 obyv.
Albánie	1124,4
Austrálie	420,2
Belgie	22,7
Bělorusko	42,2
Bosna a Hercegovina	218
Bulharsko	49,8
Černá Hora	48,2
Česká republika	223,6
Dánsko	110,8
Estonsko	65
Finsko	99,3
Francie	211,2
Chile	64,1
Chorvatsko	11,4
Indie	5765
Indonésie	1120,7
Irsko	126,3
Island	209
Itálie	84
Japonsko	19,8
Kanada	625,2
Litva	30,7
Lotyšsko	358,2
Lucembursko	335,4
Maďarsko	103,1
Německo	405,9
Nizozemsko	176,5
Norsko	72,8
Pákistán	9425,1
Polsko	79,9
Portugalsko	42,9
Rakousko	243,4
Rumunsko	211,7
Rusko	44,3
Řecko	197,9
Slovensko	430,2
Slovinsko	129,7
Srbsko	286,5
Španělsko	49
Švédsko	325
Švýcarsko	64,18
Ukrajina	71,5
USA	173
Velká Británie	205